МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 88 (4255). ШОАТТА, 23 июль, 1966 шу. Мах 2 кеп.

ТАХАН НОМЕР ТIА:

ЯХЬ ЯРЖАШ ЙОАГIА

Города промышленноста ах шера итогаш

Къахьегамхоша тхога язду

ФУД КЪОРIА ХЬЕХАШ ДАР?

ТОАБЕ идеологически болх

БЕРРИГА ний низ тIабахийта коммунизм хьалъеш доалл советски халкъ. Из исторически декхар толамца кхоачашдара хаддаза лэхьбе беза наьха сакхетам, айде деза цар политически а къахьегама а хьинар, хьалхеве веза керда саг — коммунизм хьалъер.

Вай де лерхIаш дола хувцамаш кIоаргаIа ме хул, хьийхад В. И. Ленина, дукхагIа тIабахийта беза царна наьха безам, царга уж шоай лоIаме хьаллацийта деза, уж данза дарг ца хиларах дIакхетабе беза миллионаш итташ миллионаш бола нах.

Де дезар да советски наха марксистско-ленински кхетам балар, коммунистически мораль котъяккхар, пролетарски интернационализми социалистически патриотизми дIахо дегIайоалаяр.

Идеологически балха юкъе керттера моттиг дIалаца еза хIанз КПСС XXIII съезда решенешта еча пропаганда. Уж решенеш я вай дIахо де дезарий программа, берригача хIама хьалара балха чулоацам, вай дIахо хьоргболча наькъа дола къулба. Берригa вай беш бола болх XXIII съездо тIайийца решенеш кхоачашъе къахьегамхой оарцагIбахара тIаберзабаь хила беза.

БелгалдаккхадезаШ да цу даькъе вай республика кIезига балхаш даь ца хилар. КПСС XXIII съезда решенеш, керлача пхе шера планах йола цун Директиваш, кхыйола материалаш шерра йийцай болхлой, колхозхой, интеллигенце собранешка. Эзараш болча агитатораша, пропагандисташа, докладчикаша шерра дIайовзийт уж къахьегамхошта. Съезда материалаш йийцай партийни комсомольски собранешка, партийни дешара сете IомаьйЙ.

Дуккхача партийни организацеша бокъонца цхьан тарбу организационни идеологически болх. Грозненски района 1 Мая цIерахча колхозе хан-ханнахьа еш кхашкара балхаш дерашта а хьайбаш леладерашта а лекцеш. Дуккьал укх тIеххьарча шин бетта йийшай цига 50 лекци, царех 28 XXIII съезда материалехи КПСС ЦК майски Пленума решенехи я. Цул совгIа фермашкеи бригадашкеи вай мехка а доалол дехьа а латтача гIулакхех дувц агитатораша.

Шаьла районерча «Пищемаш» яхача заводе йоккха агитколлектив я болх беш. Цар хIара денна бу наха юкъе агитационни болх, шерра йоаржаю коллектива юкъе социалистически яхь, пехий а берригача предприяте а боахама деятельностах лаьца беседаш ю, пайда эцанза йола резерваш гучайоах. Дика латт завода гойтара агитаци, хан-ханнахьа арахец «къахьегама листокаш». Цика бу наха юкъера политически болх Сунженски района XIX партсъезда цIерахча колхоза агитатораша, дуккхача кхыча партийни организацешка.

КПСС XXIII съезд хинначул тIехьагIа дикка тоабаьб болх Наурски районерча «Знание» яхача общества. Даим ю укхаза съезда решенешта пропаганда, кхыча лоархIамерча политически дешаех дувц къахьегамхошта. Хьалхарча ах шера бIаьш лекцеш йийшай цу общества членаша района колхозашка, совхозашка, предприятешка.

ХIаьта а ала дезаш да, хIанз бахача наха юкъе беш бола идеологически болх КПСС XXIII съездо вайна хьалхашка оттадаьча доккхийча декхараша дIалехарашка хьежжа ца хилар. Дуккхача колхозашка, совхозашка наггахьа мара ешац лекцеш, дуккхача агитколлективаша СССР Лакхехьара Совет хержачул тIехьагIа мелбалийтаб шоай болх. Массанахьа а бокъонца вIаштIехьъяьккхаяц гойтара агитаци. Бахача наха юкъе беча политически балха кIезига юкъеоз интеллигенци. Юрташкара цхьайола культурни учрежденеш а юстара латт цу балха.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балар кампане хьисапе беш бола болх бац, из бе беза дилла, хIара денна, идеологически балха берригача формаех пайда а эцаш. Цу балха эшаш мелдар долаш да вай республике. Вай болаш ба марксизма-ленинизма сийлахь идеяш наха юкъе дIайоаржае ховргдола эзараш пропагандисташ, агитатораш, докладчикаш, дуккха интеллигенташ, Iилман а культура а учрежденей шерра сеть. Де дезар да цу дерригех бокъонца пайда эцар, наха юкъе шерра идеологически болх боаржабар, керда саг хьалкхевар.

КПСС горкомийи райкомийи, юххьанцарча партийни организацей декхар да лекторски группай, агитколлективай, клубий, культура цIеной, библиотекай болх тоабар, КПСС XXIII съезда решенешта пропаганда яра гIулакха уж шерра юкъеозар. Къаьстта теркам тIабахийта беза пропаганда идейни чулоацам лакхбара.

Чулоацам дика болаш, тема кIоаргга йоашхаш, коллективана хьалхашка латтача декхарашца бувзам болаш, производственни планаш кхоачашъяра нах оарцагIбоахаш хила еза хIара лекци, беседа, доклад. Къахьегамхошта хьалхашка шоаш къамаьлаш деш лекторашеи агитаторашеи цIаккха а дицдалийта йиш яц хIамаш кхом бар, рентабельность, къахьегама овсарле лакхъяр, продукцега дIадодар йохдар, цун дикал лакхъяр. Iилманна карагIаьннараши хьалха латта опыти производствана юкъейхьар санна дола лоархIаме дешаш.

Коммунистически общество хьалъяра лоаттабеча къовсама лоархIаме дакъа да советски сага коммунистически кхетам балар. Партийни организаце беш бола берригa болх хила беза къахьегамхой марксистско-ленински мировоззрени йолаш кхетабара тIабербабаь. Хьалха латтараш хоастабеш санна, хоадам боллаш къовсам лоаттабе беза дисциплина телхаерашца, тунеядцашца, кхы тIехьадиса гIулакхаш доахкарашца.

Идеологически болх шерра боаржабар, коммунизм хьалъяра декхараша дIадеххача тайпара цун боарам лакхбар — иштта да декхараш.

КПСС ОБКОМЕ

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

1966 шерах хьалхарча ах шера хьайбай продукташ йоахилгеи кийчъелгеи алсамданихара йолча республика районий социалистически яхьа итогашка хьажа а хьежа, КПСС обкома бюроси Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советси сецам баьб:

Наьсарен район (КПСС РК секретарь нов. Цолоев С. Д., райисполкома председатель Кодзоев М. К., районни юрта боахама производственни управлене начальник Льянов У. М.), социалистически яхьа юкъе котъяьнна хилар а лаьрхIа, КПСС обкомеи Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советеи карара мара тела ЦIе байракх цунга йита.

Наьсарен района боахамашка дегIаенай доахани жаи продуктивность, хIаьта иштта доахани жаи дукхагIа хулийтилга Iалаш а даьд. Дулх кийчдара ах шера план район бIарчча хьаийцача кхоачашъяьй 139 процент, шура — 126 процент, фуаш— 143 процент, тха — 121 процент.

Хьайбай продукташ яхареи йохкареи даькъе Шелковской, Урус-Мартана, Сунженски, Шаьла, Нажай-Юрта районаша баь болх болгалбаьнихаб.

ХIАНЗЗЕ А КИЙЧО Е

1967 ШЕРА ЧУЭЦАРГБОЛЧА ХЬУВ КЪАМА ЛАЬТТА КИЙЧДАРА ГIУЛАКХ УРУС-МАРТАНЕИ ШАЬЛЕИ РАЙОНИЙ КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ЭСАЛА ЛАТТ

Парте Урус-Мартанеи Шаьлеи райкомаша, юртбоахама производственни управленеша, юххьанцарча партийни организацеша, колхозийи совхозийи кулгалхоша, ялаташ чуэцаши кийчдеши шоаш болча хана, 1967 шера чуэцаргболча хьувкъама лаьтта кийчдара гIулакха еш йола уйла геттара лаьгIъялийта хилар, кхашкара ча арадахара, гурахьеи бIаьстан юхьеи дIаювргйолча культурашта лаьтта кийчдара балхаш дуккхача моттигашка во леладеш хилар.

Масала, Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозе 19-гIча июле кхаччалца аьха лаьтта ча арадаьккха мукъаладаьннача лаьттаех пхелагIа дакъа мара дац, Мичурина цIерахча совхозе — кхоалагIча даькъал кIеззига совгIа, «Гехинский» совхозе ах. Лаьтта кийчдара болх къаьстта во лел чах мукъадаьккхача 2 эзар гектар лаьттах 0,8 эзар гектар мара ца аьхача «Шалинский» совхозе, 1,3 эзар гектарах 0,7 эзар гектар мара ца аьхача Куйбышева цIерахча колхозе. Лаьтта оахача бiзза пайда эцац гусенични тракторех, цар балха овсарле геттара лоха я, дуккхача бригадашкеи отделенешкеи предплужникаш йоацаш, макхаш ца доахаш, нийсданза долча нохарашца, тIийхига, йовкъаш а йоахкийташ оах лаьтта, лаьтта ахале хьалхагIа цIенлаь IоъарадаккхацЧа, юхейиса юхкаш йоагаяц, аха дезача лаьтта минеральни моттигереи удобренеш тессац.

Къаьстта пайда во эц гусеничи тракторех бийсанна, хIаьта Куйбышева цIерахча колхозе 19 июле доагор ца хилар бахьан долаш низ бола пхи трактор бIарччача дийнахьа лаьттар хIама ца деш. Урус-Мартана района «Гехинский» «Горец» яхача совхозашка шоай ханнахьа де дезар лаьцац шин сменах болх бергболаш гусеничи тракторашта кадраш вIашагIтохара, хIаьта механизатораш ца тоъар бахьан долаш «посуточни» яха гIалатера метод лелаю, хIаьта мадарра аьлча болх цхьан сменах мара бац тракторашта.

Е йоагтIача тайпара йоакхо яц наьха. Юкъара кхача кийчбелга во вIаштIехьдаьккхад цу совхозе, хIаьта из бахьан долаш леткъаш бола трактористаш бакъ а ба.

«Сельхозтехника» районни отделенеш во хьож колхозаштеи совхозаштеи эшачунга, дика Iалашъяц уж запасной оатхалашца, колхозий тракторашта технически гIулакх дара тIанийца договорни декхараш кхоачашдац, бокъо йоацаш тIехьайоах юртбоахама машинашта е еза ремонт.

Юртбоахама Министерства, «Сельхозтехника» республикански объединене, парте Урус-Мартанеи Шаьлеи райкомаша, районни юртабоахама производственни управленеша юрташкара къахьегамхой лоргтIа оарцагIбахац 1967 шера лакха хьувкъамаш кхеде лаьрхIа мероприятеш чакхъяхара, кхоачам болаш организаторски болх бац КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхоачашъяра, машар лоаттабу доал во деш йолча моттигашца, дисциплина йоацаш леладу гIулакх лакха хьувкъам кхебар духьа лоаттабу къовсам. Министерствай производственни управленейи специалисташеи кулгалхошеи моттигашка шоаш хуллашехьа а бIаргагуш дола кхоачамбоацараш теркал ца деш дут каст-каста, уж дIалахара практически гIулакхаш дац. КПСС обкома бюрос лекхарийла яьй КПСС Урус-Мартана райком (нов. Габисов), КПСС Шаьла райком (нов. Осмаев), районни юртбоахама производственни управленей начальникаш нн. Гончарови Литвинови, юртбоахама Министерство, «Сельхозтехника» объединени, юххьанцара партийни организацеш, колхозий, совхозий кулгалхой сов чехка 1967 шера чуэцаргболча хьувкъама юртбоахама культураш дIае лаьтта кийчдара гIулакх мишта латт хьажа, лакхе белгаллаьха кхоачамбоацараш дIадахара сихха де дезар де, хIара колхозои совхозои укх гарггарча деношка ка бола ялаташ чуийца даьнна лаьтташ аьха доахаргдолча, ах пара хьисапе царна обработка елга Iалашдергдолча а хIаьта иштта тIехьакхача культураш чуийца мукъадаьннача лаьтташка гураха ялаташ дIадераи эзбаи шоай ханнахьа лаьтташ оахаргдолча а гураха дувчеи бIаьстан юхье дувчеи ялатий фу цIендергдолча а тайпара гIулакх вIаштIехьдаккха. Парте райкомий секретарашта, юртбоахама производственни управленей начальникашта обкома бюрос дIахайтад лаьтта лелалара культура айяра, ялагийи юртбоахама кхыча культурайи хьувкъам лакхбара чакхъяха эьчна хIара боахама оттаь мероприятеш кхоачашъеча организаторски болх тоабара КПСС обкома бюрос цкъа санна дуккхаза а гайнна указанеш кхоачашъяра даькъе цар дисциплина ца хилар, уж мероприятеш йиза кхоачашъяра данза даргдоаца гIулакх цу боахамашкара хьалеха декхарийла а баьб. КПСС райкомаш, юртбоахама производственни управленеш, юххьанцара партийни организацеш, колхозийи совхозийи кулгалхой декхарийла ба 1967 шера чуэцаргболча хьувкъама дикеи ший ханнахьеи лаьтта кийчдара хьалхара бригадирашкара, отделене управляющешкара, специалисташкара доагIар дизза хьалеха. Предплужникаш йоахкача нохарашца мара аха мегаргдац лаьтта, балха тIа шерра пайда эца беза лаьтта оахача агрегатех, лаьтта дика ахарах материальни стимулировани хилийта еза. Юртбоахама министерство (нов. Илюхин), «Сельхозтехника» объединени (нов. Аванесов) декхарийла баьб тракторни нохарашца, сеялкашца, удобренешца Iалашбараи технически гIулакх делга тоадараи Урус-Мартанеи Шаьлеи районашта деча дехарашка хьажа.

КПСС Урус-Мартанеи Шаьлеи райкомаш, юртбоахама производственни управленеш декхарийла яьй рр сонам кхоачашбаь хиларах 1966 шера 20 август хьатIакхачалехьа КПСС обкома бюрога хоам бе.

ОКТЯБРА СИЙНА

ГIУЛАКХХАШ ДИКА ЛЕЛ

Грозненски керттерча дулха комбината нов. Ш. Б. Тарамов керте латтача цехо сезон дIайолайир дIабахача бетта юкъ екъалуча деношка. Хьалхарча бетта план 120 процент кхоачашйир цеха болхлоша. Планах лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна дIачуделар итташ тоннаш дулх.

«Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахой инициатива хьал а лаьца, Октябра 49 шу дузача денна сийленна накъа бахара кхы а дикагIа къахьег цеха болхлоша укх бетта. Сменни заданех паччахьалкхенна дIалала деза дулх 17 тонн йолча, цар дIалу 24 тонн. Укх бетта хьалхарча шин декада план 105 процент кхоачашъяьй коллективо. Цига дика болх беш ба нн. Альбиев Сайт-Ахьмад, Маргун Иван, Оздоев Ювсап, кхыбараш.

Цеха болх лерттIа дIабахьа дика новкъостал ду холодильника гIулакх деча механик нов. Халивинский керте латтача коллективо, — аьлар нов. Тарамова. Шоаш бахьан долаш цIаккха хьовзам хилийтабац цар. Цига коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи а лелаеш хьинаре къахьег слесара Седловский Витале, машиниста Гаркут Василе, кхычар.

Б. МАГОМЕДОВ.

Сурта тIа: дежурни слесарь В. Седловский, машинист В. Гаркут, механик М. Халивинский компрессора беча балхага хьожаш ба.

И. Плиева сурт.

ЦХЬА БУТТ ХЬАЛХА

Планал совгIа итташ эзараш мехкдаьтта оборудовани еннай мехкдаьттахошта Грозненски ремонтно-механически завода мехкдаьтта оборудованена ремонт еча участка коллективо дIададахача ах шера. Хадданза план тIеххкоачашъю цу коллективо. ШоллагIча июле денз август бетта чотах къахьегаш ба уж.

ЧIоагIа раьза хинна дийцар къахьегамхоша шоай собране Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара «Октябрьнефта» мехкдаьттахоша дIадоладаь дика гIулакх. Шоай торонаш лархIа а лаьрхIа итт бетта план пхе бетта йистеяккха социалистически декхар тIайийцад ремонтникаша.

— БаркI бетта задани 3-ча июле кхоачашъергхиларах тийша да дхо,— йоах участка начальника нов. Калугина.

М. МАКИЕВА.

МЕХКДАЬТТАХОШТА

«Старогрознефта» НПУ транспортни контора болхлоша, автомашиний шофераша, трактористаша, ремонтникаша хьинаре къахьег укх шера. Мухь дIа-юха бахьара ах шера план 110,3 процент кхоачашъяьй цар, къахьегама овсарле лакхъяра план 110,4 процент кхоачашъяьй. Мухь дIа-юха бахьарга дIабода мах дикка лохбаьб. Цун чотах укх шера хьалхарча ялх шера паччахьалкхенна кходаь ахча 6300 сом да.

Социалистически яхье хьалха латташ я коммунист Шерстобитов Владимир Иванович керте латта автоколонна коллектив. Планах дIа-юха бахьа безаш хинна халкъа боахама мухь 83.400 тонн яр, хIаьта цо ший план 115,4 процент кхоачаш а еш, планал совгIа дIабихьа мухь 12300 тонн я.

Дика къахьегаш ба шофераш Магер Геннадий, Торбин Александр, Галкин Юрий, Аюпов Астаф, кхыбараш. Иштта дика къахьегаш ба бульдозеристаш Мускаджиев Тапа, Добрянский Анатолий, кхыбараш. Цар даим тIеххкоачашъю сменни нормаш.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

ШЕРА—ШИ ХЬУВКЪАМ

Сунженски района «Кирова» цIерахча колхоза къахьегамхой хьинарца кходеш оасар деш ба дугана, оасар дешше а аммиачни селитра яха удобрени я дуга дIадийнача кхашка кхухьаш.

Оасар деча дика къахьегаш ба дуга леладераш Нан Михаили Ким Чансикаси.

Дахача шера дуга дIалувш хиннача лаьтташка латтача хи чу фу хул хьажа дIахийцар 3 эзар кагий чкъаьра. Чкъаьрий дика кхийнад. Гурахьа хIара зIамига чкъаьранна дозал тIакхийттад 300 — 350 грамм. Ала дезаш да эксперимент дика вIаштIехьъяьнналга. Укх шера дугаш дIадийна хиннача кхашка хи чу чухийцаб 45 эзар зIамига чкъаьра. Колхозе дага ба 12 — 13 тонн чкъаьрий даха.

Иштта, дуга кхедеш йолча бригада цхьан шера ши хьувкъам кхебу.

И. ГУЗЕЕВ.

Бурув деттарий толамаш

«Малгобекнефта» НПУ дика къахьег укх деношка Социалистически Къахьегама Турпала Левшин Александра кулгаллеча бригадо. № 862 йолча скважина кIаларча мела бурув тохаш я бригада. Проектни кIоаргал 4500 метр йолаш 3979 метр бурув техад цар. Шин беттали 25 дийнахьеи графикал хьалха баьнаб уж.

Къаьстта дика къахьегама толамаш доах № 870 йолча скважинана бурув тохача Цогоев Бексолта бригада. Укх тIеххьарча биъ бетта 182 эзар сом паччахьалкхен ахча кходаьд цо. Иштта дика къахьег мастер Дворников Александр керте латтача бригада. № 865 йолча скважинана бурув тохаш я из. Укх шера 14 июль хьатIакхачале бетта, план кхоачашъяьй цо.

Т. ВЛАДИМИРОВ.

ДОАГIАШ ДЕННА СОВГIАТ

Пятилетка хьалхарча шера къаьстта дика къахьегаш хьайоагIа Грозненски консервни завода коллектив. Хьалхарча ах шера планал совгIа арахийцай 574 эзар сома маьха товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра план 110,7 процент кхоачашъяьй, арахепача продукцега дIабода мах лохбарах ялх бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 35 эзар сом да.

ХIанз «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахой инициатива хьал а лаьца, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна сийленца накъа яхара керда социалистически декхараш тIайийцад завода коллективо. Яхье хьалха латт Маршанин Махьмад керте латтача консервни цеха коллектив. Дукха ха йоацаш йолаеннай из кердача сезонах болх бе. Цар арахец консервировании нарсаш, кабачкови икра, хийла кабачкаш, кхыйола продукци. Укх бетта планах арахеца еза цар кхо миллион гаргга консервай банкаш. Хьалхарча шин декада план тIеххкоачашъяьй цеха болхлоша. Планал совгIа арахийцай эзараш банкаш консерваш. Укх бетта план 27—29-ча июле кхоачашъе лерхIаш ба уж. Сменни заданех 105 эзар консервай банка арахеца езача, цар арахец 120—130 эзар банка.

Ер шу доладелча дена хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа нов. Маршанин керте латтача цеха коллектив. Хьалхарчеи шоллагIчеи кварталашка завода карара-кара тела ЦIе байракх цунга я. Дахо йолача хана из байракх карара ца ялийтара шоай низ кхо ца беш къахьег болхлоша. Къаьстта дика бу болх нн. Мисирханов, Крыт. Решетова керте латтача сменай коллективашеи нов. Болтычева Аннас кулгаллеча бригадои. ХIара сменах нормаш 120—130 процент кхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тIа: Мисирханов Хьасани Свинарева Александраи хьожаш ба консервировани еча нарсашка.

И. Плиева сурт.

ЯЛАТ — ПЛАНАЛ СОВГIА

МалгIабика района юртбоахама къахьегамхоша толамца кхоачашъяьй паччахьалкхенга ка бола ялаташ дохкара план. Планах 6750 тонн ялат дохка дезача 7602 тонн ялат дехкад.

Паччахьалкхенга планал совгIа ялат дIахо а дохкаш латт. Шоай торонашка хьажа а хьежа планал совгIа Даьхен амбарашка 3250 тонн ялат чутасса лаьрхIад района къахьегамхоша.

Д. САНЬКО,
КПСС МалгIабика горкома секретарь.
С. ГОСТИМИРОВ,
горисполкома председатель.
Е. ВИННИК,
производственни управлене начальника декхараш кхоачашдер.

* * *

КПСС XXIII съезда решенеш вахаре кхоачаш а еш Наьсарен района юртбоахама къахьегамхоша кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дIадалара план (хьажкIаш йоацаш). Даьхен амбарашка чутесcад 5170 тонн ялата, план— 5000 тонн йолча, цу даькъе кIа —5070 тонн.

Паччахьалкхенга планал совгIа дIахо а ялат дохкаш латт.

Ялаташ сихагIа чуийца дахара шоай берригa низ тIабахийта къахьегаш ба кхаш леладераш. Ялат чуэцарца цхьана сихача темпашца леладу кхаш цIенделга, чах аргIаш делга, даьтта оахилга, доакъарийна культураш дIаювлга. 600 гектара тIа дIайийнай уж. аьхай 1200 гектар зябь.

Хьайбашта шортта доакъар Iалашдара де дезар деш латт хIанз.

С. ЦОЛОЕВ,
КПСС Наьсарен района секретарь.
М. КОДЗОЕВ,
Наьсарен райисполкома председатель.
У. ЛЬЯНОВ,
юртбоахама производственни управлене начальник.

ВЕЖАРИЙ ДОГ-УЙЛА

Вьетнама Дунен халкъашта юкъерча денца дувзаденна — 20-ча июле ше Ханое Вьетнама профсоюзий Федераце цIерах яхьийтача телеграммаца ДРВ къахьегамхошка, профсоюзашка, дерригача турпалча халкъага дIайха моаршал дахьийтад Ерригсоюзни Профессиональни Союзий Центральни Советo. Вьетнамски халкъо американски империализма агрессена духьала, шоай мохк паргIатеи кхычарех тийша хIама доацаши хилийтар духьа лоаттабеча къовсамца СССР къахьегамхойи профсоюзийи вежарашха дог-уйла хиларах яздир ВЦСПС.

Цу цхьан ханна ФПВ вIашагIъелла 20 шу дизарца дувзаденна Вьетнама профсоюзий Федераци дег гIара даькъала ювц ВЦСПС-о, цо керда толамаш дахар лов цунна социализм хьалъяра, американски агрессена духьала, мохк вIашагIтохар духьа къовсам лоаттабара къахьегамхой оарцагIбахара гIулакха.

Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара тIехьарча профсоюзий федераце цIерах яхьийтача цхьаькха телеграмма тIа йоах, Советски Союза болхлошеи гIулакхерча нахеи доккхал ду паргIатеи кхычарех тийша хIама доацаши хилар духьа, американски агрессорашта - колонизаторашта дуьхьала лоаттабеча къовсаме боарам боацаш чIоагIа къонахчал долаши турпалал гойташ Къулбехьен Вьетнама халкъ хиларах. США агресси эгIазлоица бехке а еш, СССР къахьегамхоша цIаькха а хьалех США вьетнамски халкъа чурча гIулакхашта герза низаца юкъегIертар соцаделга, Вьетнамах лаьца яь Женевски соглашенеш йизза кхоачашъелга, американски бIунаш Къулбехьен Вьетнамера арадоахилга, цун территоре тIара США тIема базаш дIайоахилга, ДРВ-е территорена чуетташ йола бомбаш кхы цIаккха а еттаргйоацаши бахьанаш ца доахаши сов чехка соцаелга, Къулбехьен Вьетнама халкъа бокъонца вола викал НФО мара кхы ца хилар бакъделга, ДРВ правительствай Къулбехьен Вьетнама НФО-и программага хьежжа Вьетнама проблема къоастаелга.

(ТАСС).

ДОТТАГIАЛИ ЦХЬАНА ГIУЛАКХХАШ ЛЕЛАДАРИ

Новкъосташа Л. И. Брежнева, Н. В. Подгорне, А. Н. Косыгина 21 июле моаршал хеатта послани яхьийтай новкъосташка Владислав Гомулкага, Эдвард Охабага, Юзеф Циранкевичага. Цу тIа цар вошал долча польски халкъа дега тIара ловцаш а доах, эггара доккхагIча дикаех из ихувлга а лов къаман цIей — Польша юхаметтаоттаь 22-гIа шу дизари Польски паччахьалкхен 1000-гIа шу дизара цIейи деэдарца дувзаденна.

Халкъа Польша, йоах послане тIа, Польски паччахьалкхен эзар шу дизар белгалдоаккх гIоръяьнна чIоагIа экономика, Iилма, культура дегIа ухаш латта, бахача наьха хьал тоаргдаим дегIаухаш латта социалистически мохк махиллара.

Послане тIа белгалдоах Польски Халкъа Республика социалистически мехкий содружество чIоагIъяра гIулакха юкъе доккха дакъа лувцаш хилар. Кхыча социалистически мехкашца цхьана Халкъа Польша хьинаре духьале лоаттаю империализма агрессивни политикана.

Советски нах гIадбаха ба СССР-и ПНР-и юкъера доттагIали масса а оагIора цхьана гIулакхаш леладари хIара шерра шера чIоагIлуши кIоарглуши хилара. Советски Союза Коммунистически парте, Советски правительства, дерригача тха халкъо, КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъеш чакх а йоахаш, мамогга лора а дерга, чIоагI а дерга вошал долча Польски Халкъа Республикацара доттагIал.

(ТАСС).

АХ ШЕРА ДАЬРИ ДЕ ДЕЗАРИ

Пятилетка хьалхарча шера ялх бетта план толамца кхоачашъяй Грозненски промышленни предприятеша, планал совгIа арахийцай 9,5 миллион сома мацьа продукци. Боккха кхаъ хиннаб города мехкдаьттахошта — Октябрьски районе тIерча-меловни тIоанашкара «Iаьржа дошув» доаккха моттиг хьаелларах. Керда пятилетка дика дIайоладаьй бурувлеттарашеи промысловикашеи. ДIабахача ялх бетта планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьттеи итташ миллионаш кубометраш гази яьккхай цар. Планированеи экономически стимулированеч керлача системага яьннача «Старогрознефта» мехкдаьтта управленеи «Красный молот» заводеи дикка тIехкхоачашъяьй прибыль ярей кхыйола технико-экономически хьокхамех йолеи планаш.

Хьинаре къахьийгад химически комбината, мехкдаьтта чакхдоахача ерригача заводий производственно товарни, кхыча а предприятей коллективаша.

Хьалхле лелаеш хьайоагIача химкомбината йоккхача коллективо 22 июне чакхъяьккхар ах шера программа, дикка дукхагIа арахийцар фенол, ацетон, спирт, полиэтилен. XIаман кхомбар бахьанце пхе бетта химикаша арахецача продукцега дIадодар 240 эзар сом дохдир, хIаьта планал совгIа хинна прибыль ах миллион сом да. Уж доккхий толамаш даха вIаштIехьдаьннад къахьегама овсарле лакхъяра тIехьа химикаша даим къовсам лоаттабаьнадь.

КПСС XXIII съезда цIерахча крекинг-завода гIоръяьннача коллективо дIабахача ялх бетта планал совгIа арахийцай шин миллион сома мацьа продукци. Къахьегама овсарле лакхъярах, продукцега дIалодар лохдарах, кхыйола а организационно-технически мероприятеш кхоачашъярах крекингистий торо хиннай мехкдаьтта продукташ, доагор, Iы, электроэнерги кхое. Цар караерзаяьй синтетически цеолиташ хьаеча цхьоалагIча аргIанна проектни мощность.

Грозненскии Новогрозненскии мехкдаьтта чакхдоахача заводаша, нефтемаслозавода, производственни товарни контора, кхыча предприятеша а продуктаб кхомбара чотах мехка планал совгIа 5,5 миллион сома мацьа продукци еннай.

Пятилетка хьалхарча ах шера тIагIертта къахьийгад машиностроене, транспорта, цхьайолча гIишлошъеча организацей коллективаша.

Ах шера план шоаш ханал хьалха кхоачашъярах рапорт делар яйгачеи кхачанеи промышленноста болхлоша. Укхаза хьалха латтачарех я ялх бетта план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически ях дIайолаяь швейно-производственни объединене сий дола коллектив. 24 июне кхоачашйир цо ший программа, планал совгIа мах беча организацешка йоккха дIаеннай 185 эзар сома маьха продукци. Алхха пхе бетта товарни продукцега дIадодар лохдара чотах кхолаьт 100 эзар сом, кийчача продукцена реализаци яра чотах планал совгIа 106 эзар сом накопленеш яьй.

Укх дIадахача ах шера IалаьмаТе дика къахьийгад Грозненски слюдяной фабрика коллективо. Цо арахеца дика продукци мехка дуккхача предприятеша чIоагIа хоатташ я. Фабрике дукха болх баьб слюдай дикал лакхъяра, керда стандарташ караерзаяра. Укх кхаь шера цхьаккха рекламаци еннаяц фабрике, из хинна продукце дикал лакхъяра чIоагIа терко еш хиннадаь. Грозненски слюдяной фабрика диначa опыта дукха ха йоаццаш лакха мах бир «ГипроНИИеметаллоруд» института слюда лабораторе технически совещане. Грозненски фабрика коллектив я хьалхарчарца продукце дикал лакхъяра, керда стандарташ караерзаяра халача наькъ тIа яьннар.

КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачаъеш йоахкача дуккхача предприятей коллективашка партийни организацей новкъостадца хьалкхебаьб башха дика къахьега новатораш, производстве хьалха латтараш. Царех я «Октябрьнефта» НПУ бурув деттача контора мастера коммуниста Н. И. Бичевой, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода М. А. Абасалиева, «Старогрознефта» НПУ шоллагIча методий цеха оператора М. Магомадова, производственно-товарни контора операторaш Г. Ф. Назарови Г. И. Багиеви, крекинг-завода № 5 йолча установка воккхагIа волча оператора, Социалистически Къахьегама Турпала А. С. Клепова, кхы дуккхачар а кулгалду сменаш, бригадаш, коллективаш.

Хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдара коллективаш оарцагIьяха партийни организацей вIаштIехьдаларах иштта дика чакхдаьккхая хьалхара ах шу. Промышленни предприятей болх тоабара доккха беркат даьлар комплексни экономически эффективность лакхъяра тIехьа Грозненски нефтемаслозавода дIадоладаьча гIулакхах. Бурув тохача, вышкаш хьалъеча, мехкдаьтта чакхдоахача установкашка, машинаш еча, йоккхий объекташ хьалъеча шерра юкъехкийлай хозрасчетнии сетовойи графикаш.

Продукце дикали къахьегама овсарлеи лакхъяра. чурча торонех пайда эцара тIаберзабаь города промышленни предприятей коллективаша дукха болх баь бале а, цхьабакъда, машинно-арматурни, старопромысловски кирпишк еча, литейно-механически заводаша, кондитерски фабрико, кхыйолча а предприятеша кхоачашъяьяц паловни продукци арахецара ялх бетта план.

Цхьайолча предприятешка хIанз а эсала лелабу производства кхоачамаш гулдахар а уж балха юкъелахьара а тIаберзабаь бола экономически болх ханнахьа тахкал предприяте болх юхабетта бахьанаш а.

XIанз дерригa советски халкъ КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъе оарцагIдаьннача хана къаьстта лоархIаме да боахама дерригa дешаш цхьан комплексе квестадар, кхоачашдар. Цу даькъе дика опыт Iодаьй «Грознефтехимзаводы» объединене, «Старогрознефта» НПУ, «Красный молот» завода партийнии боахамеи организацеша.

Пятилетка хьалхарча шера шоллагIа ах шу дIадоладеннад.

ШоллагIча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра, республика беррига къахьегамхой тIахьийхаб «Октябрьнефта» мехкдаьтта управлене телемеханизированни промысла коллективо. КПСС обкома бюрос могалаь из патриотически гIулакх шерра хьаллаьцад города предприятей ерригача коллективаша. ШоллагIча ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра дукха къахьега дезаргда цар. Пайда эца беза ерригача торонех, йоккхача опытах, знанеех, айде деза наьха творчески хьинар.

Ер шу чакхдалалехьа къаьстта дукха болх бе беза гIишлошъерий. Материально-технически Iалашбара даькъе гIишлошъераштa пхьайола халонаш нийслой а, бакъда, цар кхетамца пайда эцаш йолаш йолча материальни ресурсех, лерттIа вIаштIехьбаккхац наьха болх.

Духхьал Грозне хьалдаь даха деза 63 эзар квадратни метр хула вах чубаха цIенош, цу даькъе 12 эзар квадратни метр кооперативни хьисапе а деш. хьалъяь яккха еза 1524 моттиг йола школа, 980 моттиг йола 5 берий беш-ясли. Иштта хьалъяь яха езаш я дукха промышленни объекташ а.

ГIишлошъерий болх теабара доккха новкъостал де йиш я гIишлой материалаш арахецача предприятей коллективай. Къаьстта йоакхо е еза лакхача сортахи маркахи йола гIишлошъю материалаши деталаши арахецара.

Ер шу чакхдала юхейисача хана чухь кхоачашде деза декхараш доккхий а бехктокхаме а да. Халкъа боахама эзараш тоннаш мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи, цементировочни агрегаташ, кхыйола а Грозне предприятеша арахеца продукци яла еза мехка.

Партийни, профсоюзни, комсомольски, боахама организацей керттера декхар да промышленни предприятей балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара, арахецача продукце ассортименти цун дикали лакхъяра ерригача коллективай уйла, хьинар тIалерзадар, рационализаторийи изобретателийи мугIараш шердар, Iилманеи техниканеи карагIдаьнна кердаларaш производствана шерра юкъехкувлар.

Пятилетка хьалхарча шера дIабахача ялх бетта карагIдаьннараша къаьгга хьагойт Грозне промышленни предприятей коллективай шоллагIча ах шера план кхоачашъе еррига торонаш йолга.

А. ДАВЫДОВ,
КПСС Грозненски горкома секретарь.

Байкала чу ухача хиш тIа гIолла вIашагIийиза хьу Iоухийтача чуйнна сиха балхаш ду ха хьаттай. Цар тIа гIолла Iоухийт Баргузински, Большереченски. Байкальски хьунпромбоахамий къахьегамхоша кийчъяь бIаьш эзараш кубометраш йола гIулакхашка уха хьу.

Сурта тIа: Турка яхача бухте рейдови катераш сигарех плоташ еш да. ТАСС фотохроника.

ЗАВОДЕРА ТЕАТР

20 шу дIадахад «Гривице Рошие» яхача румынски металлургически заводе самодеятельни театр ший спектаклаш увттае доладелча гIоне. Из довзаш да ший сийлахьарча деналерча традицех. Цу 20 шера цун коллективо 600-нел тIех спектакль оттаьй. Цун репертуаре — румынски а доазол дехьарча а драматургий пьесаш.

Искусствана уйла тIайийрзача болхлоша — драматически кружока членаша — еррига шоай мукъа ха театра дIател. Артисташа — тайп-тайпара ханаш а профессеш а йолча цу наха шоай хур ду хIара спектакль толамца чакхъювлийта гIерташ, эзараш болча зрителашта тоам бе гIерташ.

Еррригача Румыне гIолла ший цIи сийлахьа дIахозаяьй цу театральни коллективо. Цо ший спектаклаш телевидене гIолла а кхыча городашка дIаухаш а дIахьийкхай.

Дукха ха йоаццаш заводской театра сцена тIа керда премьера оттаьй цу коллективо, яхаш хоам бу Аджерпрес яхача агентства. Заводской артисташа дIахьекхай «Каникулех ловзар» яха румынски драматурга Михаил Себастиана пьеса. Цу спектакле ловзача артисташта юкъе ба токараш Илие Бужини Георге Пантилиеи, столяр Михай Амзулеску, завода гIулакхера саг Эмилия Столоян. Ер 20-гIа шу да уж берригаш а хIара сар-сарахьа хIана бувлац аьнна шоай дукха дезача театра сцена тIа бувлаш хьабоагIа.

«Гривице Рошие» яхача завода театр — укх тIехьарча шерашка вIашагIъехкача дуккха а бIаьш йолча самодеятельни драматически коллективех йола цаI я.

(ТАСС).

РЕВОЛЮЦЕ ДАЬХАЧА ТОЛАМЕХ ЦАI

Монголе медицински болхлой эскара тIакхийттай къоначa лорий йоккха группа. Медицински институто арахийцав халкъа унахцIено лораяра даькъера 200-нел тIех специалист.

Монголе унахцIено лораяр — халкъа революце яьхача боккъала а башхача коталонех цаI я, хIаьта монгольски халкъо де бокъо а йолаш цунах доккхал а ду. Мехка дарбай а профилактически а учрежденей шерра сеть йиллай. Къама медицински кадраш кийчъяра, дарбай учрежденей материальни база йиллара, бераши ноанойи лорабара, халкъа быте гигиенеи санитарии юкъекхахьара—цу дерригне а партеи правительстваи еча йоакхоно мехка чакхдаьхача Iалаьмате доккхийча социальни хувцамаша торо хилийтай бахача наха медицински гIулакхаш делга хоалам боллаш чIоагIа тоаде, цамогаш хулараши бовраши кIезигагIа хилийта.

УнахцIено лораяра керттерча хьокхамашка диллача Монголи хIана дунен хьалха латтача мехкий боарамга кхаьчай. Мехкара цхьан лора бахаш болча нахах 740 саг кхоач, бахаш болча нахах хIара 10000 сага сих—91 больнични меттиг ба. Монголе халкъа унахцIено лораяр кхы тIа а наьха мо тоалургда йиълагIча пятилетке. Цунах йола директиваш чIоагIъяьй июне хиннача Монгольски Халкъа - революционни парте XV съездо.

Г. ХОДУЛИН,
ТАСС-а корреспондент.
Улан-Батор.

ЧIОАГIБЕ БУВЗАМ

«Грознефтехимзаводы» объединене предприятеш дегIаахара тIадерзадаь да продукце дикал айяра, керда объекташ производства юкъе кхахьара чотах производстве шеръяра, йолчарна реконструкци яра, болх беча предприятешта технически переоснащени яра.

XIанз арахецаш дола автобензинаш октанови характеристикага диллача дикал лакха йоацаш да. Из вторични процессаш тоъам болаш ца хилар, каталитически крекинг вIалла ца лелаяр бахьан долаш.

Лакха октанови число дола автобензинаш арахецилга Iалашдара пхе шера хьалъе лерхI каталитически реформинга кхо установка, гидрокрекинга установкаш, реконструкци ергья каталитически крекинга установкашта. Уж мероприятеш чакхъяьхачул тIехьагIа пхезза лакхлургда Грозненски мехкдаьтта заводаша вторични процессашца доахаш дола лакха дикал йола бензинаш.

Дизельни доагорий дикал тоаяра, цар ассортимент шеръяра хьалъе лерхI дизельни доагора карбомидни депарафинизаце установкаш. Карбамидни депарафинизаци ярах хьахинна «кIаьда» парафинаш концентрат кийчъеча производства дика бедал я.

Iалаьмате боккхача лоархIаме гIулакх да шиъ централни газофракционирующи установка хьалъе йолаяр. Синтетически каучука Къилбаседа - Кавказски заводи Грозненски химкомбинати углеводородни бедалца Iалашъергья цу установкаша.

ДIахо кхы а дегIаухаргья химкомбината производство а. Планах лерхI полиэтилена дикал лакхъярца цхьана цун проектни мощность караерзаяра мероприятеш чакхъяха, отходех дикагIа пайда эца. Цул совгIа пятилетка шерашка балха юкъейоалаергья полиэтилена шоллагIча очереда объекташ, полипропилена производство, синтетически этилови спирт доаккхача объекташта реконструкци яьй. Халкъа боахама нафталин чIоагIа эшилга кхета а деш, хьалхагIа тохкаман тIехьагIа промышленни мехкдаьтта бедалах нафталин хьадеяга дIадоладе лерхI.

Дукха да Грозне Заводской районе канализационнии очистнии системаш тоаяра а кердаяраш хьаяра а де лерхIа балхаш. Емкостни боахамах цхьадола дакъа города дIаарадоаккхаргда, объекташ оборотни хин Iалашон тIа йоахаргья. Цу мероприятеша дикка цIендергда городера фо.

Иштта дика дегIадоагIаргда керда техника балха юкъехувлилга. 1966—67 шерашка йистедаха лерхI дизельни доагораи даьтташтен карбомидни депарафинизаце технологически процессашта отработка яра балхаш. Катализатораш арахецаш йолча установкана реконструкци яьчул тIехьагIа дIадоладергда микросферически алюмосиликатни катализаторийи «КА» тайпах йолча катализаторийи опытни партеш хьаяра балхаш. Грозненски химкомбинате телемеризаце процесс караерзае лерхI.

Пхе шера планах кхоачашъе лаьрхIача мероприятешца чакхъялац Грозне мехкдаьтта промышленноста торонаш. ТIеххьарча шерашка дикка болх баьб грозненски заводаш дегIакхувлара. Керда объекташ караерзаяра а, йолаш йола производстваш эргайоахаш тоаяра а мамогга новкъостал дора институташа. ГрозНИИ института рекомендацех Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, нефтемаслозавода чакхдаьхад парафина дикал тоаяра, хьаьнача кислоташта синтез яра балхаш. Грозненски мехкдаьтта института, ГрозНИИ новкъостал ца полиэтилен йоаккхащ эшаш йола растворителаш хьае вIаштIехьдаьлар. Йоккха терко ю керда технологически процессаш производства юкъекхахьара, механизации автоматизации яра. НИПИ «Нефтехимавтомати» ВНИКА «Нефтегаз» яхача институтацеи цхьана кхоачашдаьд компрессорнии насосний станцешта автоматизаци яра, ерригача завода боахама диспетчеризаци яра балхаш.

Бакъда, белгалдаккха деза, керда процессаш караерзаяра, балха юкъекхахьара, автоматизацехи механизацехи пайда эцара даькъе институтий а предприятей а балха юкъе хIанз а дукха кхоачамбоацараш хилар. Керда технологически процессаш караерзаяра ха йIаьхъю, Iалаьмате дукха дIаухийт средстваш, материалаш, оборудовани. Из хул дукхагIа йолча хана Iилма-тохкама институташа технологи дикка вIаштIехьа ца яккхар бахьан долаш, проекташ тIа дукха гIалаташ хилар бахьан долаш. ЧIоагIа дукха ха йоаккх предприятеша керда процессаш караерзаеш тоъам хилдал финансировани ца яр, материалаш, оборудовани, болхлой ца тоъаш хилар бахьан долаш. Тамаш а яц цухуха шера тоххама балхаш даьчул тIехьагIа кхы а оборудовани эшилга гучадалар, тайп-тайпара кхоачамбоацараш тоаде дезаш хилар. Цхьайола моттигаш нийслу духхьала балхаш юхалеча Iалаьмате дукха ха а ахча а доадеш.

Производства автоматизацини механизации яра хIара шера дIаухийт 600 эзар сом гаргга ахча. Автоматизаце боарам кIезиг дукха лакхбеннаб, бакъда, кхы а дикагIа хиларга догдоахийташ да из гIулакх. Къаьстта чIоагIа тагкъар уж балхаш геттара шорта деш хилар да. Иштта пхи шу да каталитически крекинга установкана автоматизаци яра балхаш дIадоладаь, дукха средстваш а йоаьй. Кхы а дукха масалаш доаладе йиш я цу хьанъе. Пудухьа хIанзарча хьалашка чIоагIа лоархIаме да институташа а предприятеша а уж кхоачамбоацараш дIададргдолаш шоай болх тоабар. Цу гIулакха цIенхаштта тахка деза хIара предприяте хьалаш, цу хьалашка хьежжа план оттае еза деча балхашта. Кхы а чIоагIбе беза предприятештен институташтен юкъера бувзам.

В. СЕРОВ,
«Грознефтехимзаводы» яхача объединене керттера инженер.

ХИЙ ДЕТТ

«Гудермесский» яхача совхозе 50 гектар шекар доаккха свекла дIайийнача кхашка лаьтташта хий деттара балхаш дика вIаштIехьдаьхад. Цига болх беш я шиъ догIан хьесапе хий детта установка. Цу установкаш тIа болх беш ба Абдулхаджиев ЛомIаьла, Байдулаев Эгти.

Цхьан сменах норма ши гектар мара йоаццаше а хий тох 2,5 — 2,8 гектара тIа. XIара гектара тIа дIайийнача юрта боахама культураштa 470 кубически метр хий тох. Цул совгIа доаржаьдь тIахепаш хий техад 70 гектар свеклана. Дукха ха йоаццаш ялат чуэцара агрегаташа болх баьча мегте. хIанз шоалагIа юш йола хьажкIаш дIайийнай.

В. ИЛЮХИНА.

Т. САИДБАЕВ

ФУД КЪОРIА ХЬЕХАШ ДАР?

ХЬАЛХАРЕИ XIАНЗАРЕИ ДЫНА ГIУЛАКХАШ

«...Дунен тIара вахар кхоана къематдийнахьа хургдолчунца нийсдича —дош доацар да».

Укх тайпара хаттар ше шийга ца даьр малав: «Сен дукхьа вах саг?» А, вай бевам бац цунна дургдола жоп атта да ала. XIаьта а, цхьаькха да кхетадеш: лаьттан тIарча сага вахаро лерхIари цун маIайи сигалара ца а лехаш, лаьттан тIара леха деза. Кхыча тайпара да цу хаттара КъорIа луш дола жоп: бIарг цIаккъам тоххал юкъ мара яккхац сага лаьттан тIа вахаш, хIаьта цунна мел хула дикахетараши цатоамаши дош доацар да, холуш дац венначул тIехьагIа цунга хургйолча паргIатонашца е Iазапашца нийсдича. «...Дунен тIара вахар кхоана къематдийнахьа хургдолчунца нийсдича — дош доацар да.» (9:38). КъорIа хьех, венначул тIехьагIа мара дIадолалац боккъонца дола, дIахо массаза а хургдола вахар, яхаш, хIаьта, цу тайпара, мел тамаш йолаш ма хете а, валар дукхьа вах саг, даьлах тешарцеи дына гIулакхаш дизза кхоачашдарцеи шийна къематден совгIат даккхари жожагIатен Iазап тIа ца оттийтар дукхьа вах ма.

Бусалба дынеи кераста дынои дувцар иштта цхьатарра долаш йола цхьаькха пунхт даха хала да. Цхьаькха факт а я; бусалба дыно йоах, кераста нах, харцахьарча наькъа тIа баьнна уж хиларах тарра, жожагIата гIоргба, хIаьта кераста дыно а иштта жожагIата гIоргба йоах беррига бусалба нах, хьахьекхаш цхьаккха бахьан а доацаш. Эгара лоархIамегIарчарех долча цхьан дешах — сага вахаро лерхIачохи цун маIанахи — кераста дыно а бусалба дыно а дувцар цаI да: лаьттан тIара вахар дош доацар да, хIаьта даьлах дикагIа тешаш хилар хьа а хьекха, къематден чурча вахара ше кийчве цун кхийтар дукхьа мара сага денна а дац.

XIаьта КъорIа, Сунно, чIоагIа лоархIаш болча бусалба ды хьехараша мишта кхетаду къематден чура сага вахар.

Сага ваха аьнна АллахIа хьалхагIе а хоадаяь оттаяь ха кхоачаяла йоаллача хана саэцаш дола Мулкал-Мовта тIа а дайя, вала ха тIакхаьчачун наькхах чубохийт дохьаж доалла гебагIа, цул тIехьагIа дегIацара са хьа а кьоастадийя, из а нийце гIетте дIадода.

ДагадоагIа сона, эIамига волча хана цецвоалар со венна саг бусалба IаьIалах дIаволла болхаш уж мел тамашийна сиха болхар. Моллеи веннача гаргара нахи йортагIа болхар, хIаьта кашмашка, дакъа дIаделлачул тIехьагIа. Укх тайпара сурт оттар: кашагара ворхI тIа хьахо а ваьле, веннача кхоачарагIа волча гаргарча сага гаргарчеи бовзачеи нахали совнагIа кхычарна а хозалда аьле, моллага хаттар дора, цIена бусалба саг хиннавий кхелхар. XIаьта молла а иштта чIоагIа юха жоп лора: «хIаа, кхелхар цIена бусалба саг хиннав». Мункари Накири яха кашара малайкаш бахьан долаш хинналар из долла хIама. Садетташ дагIача царна бохам болаш дола хIама ше мегаргдац — уж хьежаш дагIаш ца хулий, дакъа дIаделла ма даьлийнге а, цу сахьате суд е долалу уж веннача. Бух соццаш еш йола унзарера суд санна йоацаш, из суд, вай маалара, юххьанцара я. АллахIа юха чудохийт дегIа чу са, из юха а хIама холуш, дагадоагIаш, кхетам болаш хилийтар дукхьа.

Веннар лоткъам беча хана ситIара ца валийтар дукхьа (ситIарвала сахьат дац — кашарча малейкий бIаргаш цIаста яьш санна да, хIаьта гIар турба чура йоагIаш санна я), веннар лахьта чу Iочувуллача хана молла цунна лерге а гIойй оал: «Ла а дувгIа, кхета а де, ла а дувгIа, кхета а де. АллахI воацар, кхы АллахI вац, хIаьта Мухьаммад АллахIа пайхамар а ва», «Из жоп да веннача Мункераи Накираи дала деза а. Нагахьа санна АллахIахи цун пайхамарах Мухьаммадахи теший хьо аьнна малейкаша шийга даьча хаттара веннача тешац аьнна жоп лойя, малайкаша аьшка чхьонкаргаш егт мунапакъа, хIаьта цул тIехьагIа дегIа лаьтта тIахьокх. Иштта улл из унзарагIа йола суд а хинна, махьшаре нах дохка ди хьатIаотталца, хIаьта хIанзарчоа цунна цергаш егташ а цунах латаш а 99 сармак хул.

Цу унзаречa лоткъамах чакхвала веза мел венна саг. Хало Iайшараш (ды бахьан долаш къовсам лоаттабаь нах) мара кIалхарбовлац цунна, пIаьраска дийнахьа веннар мара царех а валац. Унзарера суд хиларга ца хьежаш, цу сахьате ялсамала болх пайхамарийи хало Iайшарийи синош. Цул совгIа, хало Iайшарех дувцараш бе-бе да — цхьан хьалиса тIа йоах унзарера суд хиллалца йолча хана ялсамаларча, ялсамалара сом буаши ялсамалара хий молаши лелача, баьццарча оалхазарий лагашка доахкаргда цар синош. XIаьта цхьаькха хьадиса яхачох, хало Iайшараш духхьал шоай дегIамаш а тIехьа бохийт ялсамала. Ды бахьан долаш байна бусалба нах дувча ца бара маIан да ды бахьан долаш хиннача човнехи Iодахийтача цIийнахи уж ялсамал чу бовзаш хилийтар дукхьа.

Унзаре суд хиллалца йолча хана дикагIа болча вокх бусалба нийха синош мичахьа хул — дика къоаста луш дац. Бусалба ды кхайкаберех цхьабараша йоах, уж цхьанахьа нашамашта юхе гIолла лелаш да, вокхар — уж синош лаьттана гаргагIа йолча сигала Аламца цхьана да. Юххера а цхьаькха да, даьлах тешаш болчеи бакъахьарчеи наьха (бакъдар аьлча, алхха бусалба наьха) синош АллахIа Iарша кIалгIолла лел кIай оалхазараш а хинна аьнна хеташ.

Даьлах тешаш боацарий синоех аьлча, уж ворхIлагIча сигалеи тIа, Судджина набахта, гIарбаша айяь баге тIалатташ да, хIаьта шоай дегIамашта юха чу а даха, унзаречa суда хьалхашка дIаотталца йолча хана цига Iазап озаш а хул.

«ИЗ ТУРБА ЛЕКХАЧА ЦУ ДИЙНАХЬА...»

...ТIаккха унзаре аькха доссаргда лаьтта, наха къоасталуш сибат а доацаш дола. Корта сигала кхоачаш хургба, цун, хIаьта а цун дегIах ши дакъа лаьтта кIал хургда. Цхьан ханна массе аькха тардолийт цу аькхо: корта истара ба цун, бIаргаш хьакхий, лергаш пилла да, муIаш саь, фоарт гIарагIурий яр санна я, гIар вира я когаш инкала да... Дерригa а кхо ди мара доаккхаргдац цо лаьтта десса, цхьабакъда, цу юкъа кхоадергда из нийса боацача наькъаца мел баьхарашта, АллахIа аьнар ца даьрашта де доагIа таIазар де. Аькхо дIалодача хана Iарбий меттала къамаьл дергда, дерригaча кхыча дынашта юхе шеко йоацаш совле исламага хилар, вож юхе мел диса дынаш харцахьеи дош доацари хилар пунца хьа а хьокхаш. Аькха, лаьтта кIал юха чудахачул тIехьагIа, зама яргья.

Унзаре суд хургйола ди малагIа да АллахI воацачоа хац: «Из мацад хоьлга — са Далла мара диллалац ший хана из хьаделларгдар Из мара вац... Дагадоацаш мара воагIаргвац Из шо долча» (7:186).

Цхьабакъда, бусалба ды кхайкабераша бIагалдоахар унзаре суд хургйола ди АллахIа мара ховш ца хилар дац, из ди хьатIаоттале хьалхагIа юврийола унзареи къайлагIеи белгалонаш я. Белгалонаш ювлийтаргья юха уйла е, нийсача наькъа тIа бовла, хIаьта хIанз укх сахьата тIехьа доачача ханна шоай тIеххьарча сахьата дукхьал баха кийчбала нахага цIаькха а торо хилийтар дукхьа. КъорIа тIа ювлац, керттерча даькъе гуш долча Iаламах лаьца йола, зама йоала ха гаргакхачара белгалонаш. Из ди хьа тIаоттаргда «малх хьовззабаь тIакIалтIа баьккхача,... сигалара седкъий гIайттача, лоамаш шоай латтачара меттахьа лийлхача,... фордаш дIачу-хьачу мехкача, сигале Iочуяйтача хана...» (81:1, 3, 3, 6, 11).

Цхьабакъда, уж лакхе йийца еррига белгалонаш цкъаьннахьа юврийолаш я. XIаьта из хиннача хана — дерригa адам лергда, цар цхьанна хIаман уйла е а кхувргдац. Цудухьа белгалонех бусалба дыно дувцарашка керттера моттиг дIалоац наьха вахара тайп-тайпарча нравственни оагIонашца дувзаденна долча IындоргIаша. Дувцачох, зама ялара хьакъехьа шийга даьча хаттара пайхамара жоп деннад: «Из хетташ волчоа шийна дукхагIа хац цо дIахеттачоачул. хIаьта аз аьлча аргдар, зама ялале юврийолаш укх тайпара белгалонаш я: йоIо лаьво шийна вола господин вергва, хIаьта инкалий баьде Iуй курра гIалашка Iеш хургба. ТIеххьара сахьат оттаргда массе тайпа тешам байнача ханеи даха хьакъ доацарий бе Iаьдал дахача ханеи... Знани лочкъаяь хургья, гIожал чIоагIлургья, чхьагIараш дукха мела бургба, гуччахьа зина леладергда...»

...Зувш ма атта а да, уж белгалонаш «дегазачоа юстара» яхача принципах оттаяь хилар, хIаьта цул совгIа хетадолийташ а да, Мухьаммада хана инкалий Iушта шоай моттиг мичахьа я хайнад, массанахьа а тешам хиннаб, Iаьдал хила хьакъ дарий бе хиннад, массайолча моттиге дIакхеста знани хиннай, чхьагIараш мийннадац яхаш (КъорIа хургья яхача ялсамален чу гIолла чхьагIара тоатолаш мишта ухал-теш тIаккха?). XIаьта зина леладарах лаьца фу къамаьл хургда, нагахьа санна законах маIача сага дукха истий лелабе йиш йолаш а мехьар тIадолаш хьашт мелд кхалнах лелабе бокъо йолаш а хинна хилча?.

Белгалдаьккхача хьашт долаш хургда уж хабараш ларде а дувцаш, бусалба ды кхайкабеш хиннача, дуккхачар Октябрьски революци хиннячул тIехьагIа керда Iаьдал АллахIа хьаштдолаш дац, кастта зама яргья яха уйлаш даьлах тешарашта чуйоссае гIийрта хилар. ДIахо КъорIа яхачох, унзаре суд хула ди геттара гаргакхаьчача хана АллахIа хоам бергба адамий синош чугуллургдолча Iалаьмате йоккхача муIа хьисаперча турба ди къовкъаш санна йолча оазаца. Унзаре цхьа хIамаш оттаргда лаьттан тIа, корзагIбаьнна хьовзаргба нах, долла хIама тIакIалтIадаргда: «Иа турба лекхача цу дийнахьа унзарбаргба сигалара бараш а, лаьттан тIара бараш а...» (27:89).

Кхозза локхаргья турба. ХьалхагIа локхаш «цецвоаккха оаз» хургья из. Турба оаз хеза дерригa оакхарий хьагуллургда, шоай ювзал в дорхал йиц а ялийта. Турба хьалхарча оаза тIеххьа йоагIаргья шоллагIъяр — «тохкама оаз», лаьттан тIа дийна мел дола хIама дена дIадаргда, ялсамаленцеи жожагIатенцеи цхьа АллахI мара юхе ца вусаш. Турба хьалхарчеи кхоалагIчеи оазашта юкъе 40 шу доргда. Цу хана АллахIа лаьттан тIа Iочуделхийтаргда цун Iарша кIалхарча дийнвеш долча хи тура догIа. Цу хин ниваx лаьтташкара хьалгIовттаргба нах. Цул тIехьагIа, юххера а, турба кхоалагIа оаз яьначул тIехьагIа, беррига нах шоай дегIамашцеи синошцеи дийн а баь дегIамашкара шо шоай моттигашка хьалувца дIахьедаргда синош. Нахах эгара хьалха хьа а кхеала, ший башха дикача говра тIа а вагIаш АллахIа дукхьалгIоргва Мухьаммад.

Бовлехьа шоаш хиннача тайпара а болаш, лахьташкара хьалгIовттар ба байна нах. Мухьаммада аьннад яхаш дувц, нах кхо тоаба а хинна боагIаргба унзаречa суда дукхьала. ЦаIаш гIаш боагIаргба, уж ба даьлах тешаш бола, дика гIулакхаш кIезига даь нах. ШоллагIбараш говраш тIа а багIаш боагIаргба—даьлах тешаш бола, дика гIулакхаш дукха даь нах. КхоалагIбараш лаьтта гIолла батт а текхаш боагIаргба. ТIеххьарча тоабанцара бараш даьлах ца тешараш болга ха хала дац. Цхьанахьа лаьтта хила езаш я унзаре суд, цхьабакъда, мича хургья — бокъонца ховш дац хьагулдаь синош шо шоай моттигашка дIаоттадергда малейкаша. Цхьабакъда, сулага кхы а хьежаргба (ды кхайкабераша дувцар укхаза вIашагIкхетац) 40 шерагара 50.000 шерагa кхаччалца. Лаьттанна геттара IегаргабоагIаргба малх, ший йIовхалца даьлах ца тешарий корташ доага а деш Даьла тIавагIача Iарша кIалдагIача бIоагIий Iийне латтача даьлах тешаш бараштa Iазап хургдац.

Юххера а суд йолалургья. Во гIулакх ца а леладеш, цхьабакъда, дика гIулакх дукха леладаь бола бусалба нах ялсамала гIоргба. XIаьта во а дика а гIулакхаш леладаьраштa лаьрхIа къаьстта тараз да. Цхьан оарихилга чу дика гIулакхаш дохк, вокхан чу — во дараш дохк. Нагахьа санна во гIулакхаш дукхагIа хуле, дикача гIулакхий дайгагIа долча оархкхилга чу таахьида формула вешта аьлча, бусалба ды болаш хинна хилара белгало тIа а йолаш дола эIамига каьхатилг тосс, тIаккха цо

(ДIахедедар. Хьама №№ 34, 65 79, 86 йолча «Сердало» тIа).

КЪАХЬЕГАМХОША ЯЗДУ

ЦIАГIАРА ЛЕКТОРИЙ

ЧIоагIа пайда эцаш я тха Наурски районе кхетама балхах цхьа форма — цIагIара лекторий. Дика за уж лектореш хилар культура ЦIеношта, клубашта гаьна бахача наха, бераш долча кхалнаха. Къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб цIагIарча лекторей болх Наурски, Калиновски, Мекенски станицашка, «Советская Россия», «Комсомольский», Ленина цIерахча совхозашка.

ЦIагIарча цхьан лекторе балхах даьца дувцаргда аз. Хьаэцарггъя вай Наурски станице Пушкигъя вай Наурски станице Пушкина улицагIа вахача Калинина цIерахча совхоза механизатора Джамалдинова Абдуллай цIагIара дилла болх беш йсла лекторий. Кхоала.Iа шу да цо лекторе болх бу. ХIара бетта шозза тайп-тайпарча темаех лекцеш еш, докладаш ю укхаза. Iан хана 40 совгIа саг хул укхаза гулвенна. Лекторий болх беш хул кIирандийнахьа.

ЛадувгIараште пайдане йолаш хилар КПСС ЦК мартовски (1965 шу), майски Пленумий материалех, медицински педагогически темаех йола лекцеш.

Бетта цкъа хул лекторе тематически сайре а. Масала, чукка ха йоаццаш «Ислами кхалсаги» яхача темах лекци хилар. Доклад яьча «Терский» яхача совхоза механизатора нов. А. Губаева дийцар дыно къахьегамхошта мел новкъарленаш ю.

Цига къамаьлаш даьча кхалнаха Калинина цIерахча совхоза болхлоша Махомаева Яхас, Джамалдинова ПаьтIамата, иштта кхычар а дийцар кагирхошта деша а болх бе а мел новкъарле ю тIехьадисача Iаьдало. Цар, масала, хьоадир Шамсудиновгlар Зинайн Сацитайн дас-нанас сайрийнарча школе шоай мехкарий деша ца ухийташ хилар.

Из сайре чакхйоаллаш районни культура ЦIей художественни самодеятельноста коллективо доккха концерт оттадир. Цул тIехьагIа районни библиотека болхлоша активаца цхьана чIоагIа сакъердаме книжкаш дешарий конференци йир цу десятидворке, «Гибель вендетты» яхача книжках яр из. Книжкаш дешараша эгIазло кхайкаеш дийцар пхьенаш лехар бахьан долаш мел нах байнаб.

Гулбеннараша дика могадир из книжка. Дешарий конференци чакхъяьинарчул тIехьагIа «Фатима» яхача кинофильмага хьежар гулбеннараш.

ХIаьта вокх, дукхагIа эрсий бахача Базарная яхача улица тIарча, десятидворке «Христианствои цох хула зен» аьнна сайре йир. Дика йоашхаш доклад йир цу темах юххьанцарча школа завуча нов. Е. П. Родимушкинас. Сайрене хиннача болхлоша нн. Тарасова, Петрова дийцар мел зе даьд производствана, юрта бахача наха пасха, троица яхача дына цIейша.

Дынах тешараште лаьрхIа дукха кхыча темаех лекцеш, докладаш еш лектореш, цул тIехьагIа киношка хьеж, уж дувц. Цу тайпара района массайолча лектореш болх вIаштIехьбаккха къахьегаш ба района лектораш атеисташ.

Е. САРАНЦЕВА,
Наурски района «Знание» яхача общества бехктокхаме секретарь.

Мастер — кагирхой хьехархо

Дика мастераш дукха ба тха заводе. Дукха беза уж завода ерригача коллектива а. Производственни обучене мастер Александр Гаврилович Бурлаков заводе массаволчоа вовз. Дукха квалифицированни операторащ кхебаьб цо. Дуккхазза совгIаташ тийнад Александр Гавриловича шийна тIадилла сийлен гIулакх тIехдика чакхдоаккхаш из хиларах. Къахьегама Цеча байрахха орден еннай мастера Бурлаковна. Иштта ВЦСПС къахьегама сийлен книжка тIа дIаязъяь я цун тайпан цIи а.

Ший балха опыт а къонабарашта дIалу Бурлакова.

Соахка цун установке вера Воробьев Петр.

Бурлакова хьанйцар из ше волча. Цун хьехархо а воспитатель а хилар Бурлаковх. Зехьа дайнзар хьийга къа. Массехк шу далале лаккхача квалификаце оператор хилар Воробьевх.

Цкъа сырьевой насоса выкидной клапана прокладна ииккха бензина йоккха кIедж хьалтехар. Установка болх соцаргболаш бар. Прорезинови плащи маскеи тIа а йийха насосаш латтача камера чу дIачу а ваьнна насосаш соцайир цо. Из бахьан долаш доккха баркал аьлар цунна массане а.

Хьалха дешархо хиннача Воробьев Петр Михайловичах хIанз хьехархо хиннав. Ший балха говзал къона бараште дIатеташ ва из. Бурлакова хьийха ба хIанз заводе болх беш бола 5-гIча разряда операторащ Чиркин Николайи, Жатько Петри.

Укх шера юкъера школа йистеяьккха 50 дешархо балха хьанйцав заводо.

ХIанз балха хьанйцача дешархошта лакхача квалификаце болхлой тIачIоагIбаьб. Уж ба массехк шу хьалха заводо хьалкхебаь специалисташ. Иштта шерагара шерага къонача болхлой тIехье кхею заводо.

А. ГУМНИЦКАЯ.

НАГГАХЬА МАРА ЦА ХУЛА ХIАМА

МАГАДАН. 2 июль. (ТАСС). Ди а кьувкъаш догIа делхар Магадане — наггахьа мара ца нийслуш хIама да. Сийсара бус зданеш а эгаеш лерга нIана боаттIабе санна чIоагIа къайкъача дино сомабаьхар магаданцаш. Къилбаседехьара байсанара сигале сийрдаькхар бIарган ихоаладе санна сегача тIоано. Эггара чIоагIагIа ди а къувкъаш догIа дийлхар города нийсса юкъе. хIаьта цул тIехьагIа форда йистаца гIолла Iодахар.

Къилбаседен Iалам чухь наггахьа мара ца хулаш дола хIама хьоадаьд еррига Охотски форда йисте дIа а лоацаш Амура бассейнера енача циклоно.

ХЬОКХАМ ЭЦА МЕГАРГБА

«Красный молот» заводе я даим болх беш йола «Це жIаргтен ахбеттен» общества дружина. Цу юкъе йоагIа 20 санпостя 40 дружинники.

30 шу совгIа ха я из дружина болх беш йола. Цхьабакъдо, укх шера санна дика цIаккха а баьбац цо болх. Из да цу общества председатела № 7 йолча цеха шлифовальщицас Иванова Валентинас цу гIулакха йоккха терко еш хилар бахьан долаш.

ХIанз вай мехка Iалама низо дукха зуламаш деча хана къаьстта боккхагIа теркам тIабахийта болх бу общества членаша. Из бахьан долаш зулам хинначарна дикка новкъостал де вIаштIехьдаьннад цар. Лоаццача хана 2600 билет дIа-юха а доаржадаь завода дружинас городской обществе 600 сом ахча дIачуденнад.

Заводской профсоюза комитето лакха мах баьб. Иванова Валентинай общественни балха. Цунна еннай сийлен грамотен ахчан премии.

В. КУЗЬМИН.

АЬХКИ САЛОIАШ БА

Шаьла района Сержень-Юрта салоIаш да школе даха ха хьатIакхачанза дола мехкдаьттахой 350 бер. Кхаь бетта салаIа даькад №№ 36, 38, 40, 41, 57, 82 йолча берий бешамашкара бераш.

Царна лаьрхIа дика чубаха корпусаш, столови, медпункт хьалъяьй укхаза. Кагийбараште чам болаш даа хIама кийчду повараша Вершинина Аннас, Матвеева Зинаидас. ХIама диаьчул тIехьагIа хьунагIа ловза, е Хунхула яхача хи тIа лувча ух бераш.

Нана санна бераште эшачунга хьож берий лор Улановская Мария Абрамовна, воспитателаш Вувденко Валентина, Портнова Надежда, Шаринова Мария, иштта кхыбараш.

Царна юхxе улл «Спутник» яха пионерски лагерь а. 250 дешархо ва лагере салоIаш. Аьлешка, хьунагIа, хи тIа сакъердаме походаш ю пионераша. Походашка ухаш гербарий гулью цар, сакъердаме ловзараш ду. Отрядашта юкъе эттача спортивни яхье хьалхле лелаю воспитателаша Звягина Галинаси Хакимов Андрейи кулгалдеча пионерий отрядо.

Кастта чакхъяргья сакъердаме ахкан каникулаш. Дика салеIа, дега чу низ чу бенна юха а школе доагIаргда бераш. Бакъда, царна ханахьа дицлургдац шоаш аьхкий къийла са. Цудухьа шоай иштта йоакхо еча боаккхагIчарна дег тIара баркал оал дешархоша.

А. ТИЩЕНКО.

ДегIаухаш латт Наьсарен «Электроинструмент» завод. Ерригача коллективо массаза санна къовсам лоаттабу продукце дикал лакхъяра, план тIехкхоачашъяра. ДукхагIа болча болхлоша юкъера лаьрхIача 120 — 130 процент кхоачашъю шоай нормаш. Царна юкъе ба (лохера сурт) нн. Дзауров Шарип — долбежник, Алиев Iамирхан — фрезеровщик. Лакхехьарча сурта тIа шоана бIаргаго къахьегама лакха толамаш дахарах дукха ха йоаццаш «Знак почета» яха орден енна фрезеровщик Даххильгов Борис. ХIанз кхы а лакхагIа да Бориса балха толамаш.

Н. Кобиашвиле сурташ.

КХАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГIОНЧАШ

Юрта боахама къахьегамхой къаьстта дукха болх хул июль бетта. Цудухьа шеррача фронтех баьржа латтача кхашкарча балха юкъе дакъа лоац новкъостала яьккхача тайп-тайпарча школашкарча дешархой отрядаша.

...ХIанз тхо да Сунженски района XX-ча партсъезда цIерахча колхоза шоллагIча комплексни бригада кхашка. БIарг макхоачча бIаргагу дика кхаьча хьажкIаш.

— Укх сахьате хьакхача езаш я № 31 йолча Грозненски школа дешархой производственни бригада, — аьлар колхоза комсомольски организаце секретара Чернышев Евгене.

Дукха ха ялалехьа хьажкIашта юкъера хьагучаьлар бераш тIаддагIаш шиъ автобус. Уж баьккхаб кхашкара балхаш деш боахача къахьегамхошта новкъостала. Бераш сиха машинаш тIара Iо а даьнна шоай пионерски лагера начальника Шаталовна Юлия Николаевнас деча къамаьлага ладувгIа эттар. Цо белгалду де деза. ХIара дешархочоа дIакъоастабир кхоккха мул.

Массанена нормаш дIа-юха йийкъаьлча болх бе йолаелар дешархой бригада. Дукха ха ялалехьа оасар деш дикка гаьна яьлар из.

Юлия Николаевнас тхона дийцар дешархой бригада № 40 йолча Грозненски берий цIен воспитанникаш хиларах. Уж берригаш а пхелагIча классера бархIлагIча классага кхоачаш дешаш ба хIанз № 31 йолча школе.

— Тхоашта хьакъоастаьча 10 гектара тIара баьца дaараш чуйица даьлча, — дувц Юлиас, — колхоза агронома Огурцов Николай Прокофьевича диълагIча кхай тIа йийнача хьажкIашта оасар де деза тха, — яхаш.

Шаталовас къамаьл деча юкъах эзар метр бIаьхача хьажкIий мула тIера оасар дIа а даьккха шоллагIа мул баккха юха дийрзар бераш.

Болх беш сиха дIайода ха. ДукхагIбараша шоашта йилла норма кхоачаш а яь наькъа йисте латтача автомашинашта юххе гулду. Къамаьл ду оаха берашца:

— БIаь гектарал совгIа хургдолча кхай тIа дIайийнача хьажкIашта оасар де дезаш я тха бригада, — йоах ворхIлагIча класса дешархочо Чубская Надяс. — ХIаьта оаха болх бу шоллагIа ди да.

ДIалаьрхIача дийнахьа хIара дешархочун ах гектара тIа оасар де дезаш хул.

— Юхейсараш 60 гектар мара яц. Тхо шовзткъа саг ва. Шин дийнахьа оасар даь даргда тхо, — йоах ворхIлагIча класса дешархочо Дачаев Алмана.

Оасар деча дика болх беш ба Шапавалов Саша, Юнаев Рамзан, Мустапаев Шаип, Дачаев Алман, Акиев Юра, Наумов Коля, кхыбараш. Шоай норма даим массарел сихагIа кхоачаш а еш оасар дикагIа а деш хьабоагIа уж.

Берий цIагIа 317 стрелкови дивизена хетаяь музей я. Фашисташца тIом беш хиннарех 150 саг лехав дешархоша. ХIанз колхове болх баь даьккхача ахчах 317 стрелкови дивизе тIемаш даьча моттигашка гIолла поход е лаьрхIад бераша.

Дика болх баьчул тIехьагIа машинашца Ассиновски Iама йисте улла пионерски лагере дIайолх дешархой производственни бригадаш. Лагере чамболаш кийчдаь хIама дуаргда, салоIаргда, чкъаьрий лувцаргда, тайп-тайпара спортивни ловзараш дергда.

М. МОКЕЕВ.

МАЛАЙЗЕ

ЭКОНОМИЧЕСКИ ПРОБЛЕМАШ

Дунен экономикай политикай хьакъехьа белггала лоархIам болча къоначa, кхычарех тийша хIама доацача паччахьалкхенех я Малайзе Федераци. Из ишта хилара бахьан да цун географически хьал а санна, иштта цу мехко дунен капиталистически рынке ухийтача бедала лоархIамегIча тайпаша цигара доккха дакъа дIалоацаш хилар а. Малайзи улл Къулба-Малхбоален Азереи Гаьнарча Малхбоалереи Гаргарча Малхбоален, Африка, Европа мехкашка долха фордацара а фегара а наькъаш чоалдувлача лоархIамерча моттиге. Цун керттера дакъа — Малайя ше — улл кIоаргта океана юкъе чуйодача Малайски ахгIайрен тIеи цунна тIакхоаччарча гIайренаш тIеи. Федераце вокх шин компанента — Саравакеи Сабахеи дIалоац Калимантан яхача гIайрен къилбаседехьара дакъа.

Шерра баьржача къам мукъадаккхара къовсамо низ беш хиларах Малайзе халкъашта суверенитет юхаланза ца боалача эттар английски империалисташ. ХIаьта а тайп-тайпара политически киловзалаш леладарахи духхьалара тIатоIам лоаттабарахи колонизаторий вIаштIехьдаьлар шоай экономически позицеш дIа а ца хецаш, шоашка ютилга.

Английски оалал тIалаьттача шерашка федераце хьахилар къаьгга бIаргагуча колониальни оамалехьара экономика. Бахача шоаш хIама хьадеча нахах 50 процентал кIезигагIа боацараш бедал хьайоахаш, чакхйоахаш, дIакхухьийташ ба. Мадарра аьлча, дерригача юрта боахама керттерча доакъоша бу болх арахьарча рынкана бора. Аграрни мохк болаш йисача Малайя шийна эша кхачан продукташ 50 процент мара яхацар, хIана аьлча дерригa дикагIа дола лаьтташ каучук йоаллача гевея плантацеша дIалийца дар.

Политически хьакъехьа кхычарех тийша ца хилар Iалащдударо эшаш дола объективни хьалаш хьахилийтар къаман экономика сиха а тайп-тайпарча оагIора а дегIакхувлара, из кхыча мехкий капитало деча низех кIалхаръяккхара, арахьарча рынках тийша хилар меддара.

Исторически вIаштIехьъяьнна дIаэтта боахама структура эргайоаккхилга атта гIулакх дац, цунна ха эш. Малайзе из эргайоаккхилга халача хьале отталаьд экономика ерригача керттерча сферашка лоархIамегIа йола позицеш английски монополеша дIа а ца хецаш шоашка йита хиларо. Англичаний кара да малайски экспортах 70 процент, парга да каучука плантацеша дIалийцача майдаех 50 процент. Иззаморг хIана дац аьнна дола хьал а гIаьли доахачеи гIаьли лоаладечеи промышленносте а. Цига «Лондон тин корпорейшни» «Дженерал тин инвестменти» яхача йоккхагIа йолча монополистически шин объединене аханел дукхагIа тел гIаьле руда.

Цхьабакъда, суверенни паччахьалкхе йилларо экономически дегIаахара ионагIа аьттув бола хьалаш Iалаш-м даьл Малайзена. Соахка промышленноста а юрта бохама а дерригача доакъошка хIана ихадац аьнна дегIаихад продукци хьаелга. Ерригa къаман продукт 1965 шера 8,5 процент дегIаенай, хIаьта цул хьалхарча шера — 7,6 процент. Экономика керттерча даькъе — каучук йоаккхача — дIаегIараш кердаяхара дуккхача шерашкара программа чакхъяхар бахьан долаш производство хадланза дегIааха яьнай. Каучук яхара Малайзе дIалоацача даькъах укх тIеххьарча шерашка дунен тIа йоахача ерригнех дукха совгIа-эшашагIа доацаш 40 процент хул. Дахача шера дерригача дунен тIа 2230 эзар тонн каучук яьккхаяр, цунах Малайзе даькъа 928 эзар тонн кхаьчар.

Малайзе чIоаггIа шийга кхоаб дунен тIа гIаьли хьадоахараштен дохкаш кхыча мехкашка дIаухийтараштеи юкъера хьалхара моттиг. Дахача шера цо дунен рынке яхийтар гIаьле концентрата 63,7 эзар тонн (капиталистически дунен тIа яьккхача цу тайпарча ерригача бедалах 152,5 эзар тонн хиннаяр). Промышленноста хьу чакхйоахача, лоаман рудай, кхыча доакъошка а белгалдувлаш да производства боарами экспорта объеми алсамъювлилга. Кхычарех тийша хIама доацаш хилар IалащдаьчуI тIехьагIа Малайзе сихденнад бедал чакхйоаха промышленность дегIаухилга а. Алхха 1958 шера мехка хьалъяьй экспорта йола бедал чакхйоаха 110 предприяти, хIанз хьалъеш латт метала чакхдоаха, радиотехнически, кхыйола предприятеш.

ДегIаухаш латт экономике доазол дехьарчар доал деш хилара тIа-тIа дукхагIа раьа йоацашагIа хулаш йоагIа къаман буржуази а. Англичанаша лоаттадеча низашта духьал а Англи мехка тIатоIам бе гIерташ хилара духьал а йола ший тайпара бунт хьар хилар малайзийски парламента тIеххьарча сессех. Цунна этта духь хилар, цхьан оагIонгахьара Малайзенеи Сингапурaи юкъе а вокх оагIонгахьара Англенеи Сингапурaи юкъе а оборонах дола договораш далцца Малайзена кердача пхе шера плана (1966—1970 шш.) эшача гIулакхашта шовкъостал де ца тугаш Англи Iер. Дуккхача депутаташа деча къамаьлашта юкъе чакхъювлаш яр Малайзе позици къоастаяра цаI мара йоаца критерий, цун ший къаман хьашташ терkалделга хила дезаш хилара уйла. Цхьаццаболча депутаташа гучахьа тIаьхьехар альбиона къонгий экономически позицешта тIагIортам бе. «Юххьанцарчоа, — аьлар ше къамаьл деш депутата бин Мохаммеда, — вай тIаэца йиш яр кIезигкIезига еш арахьарча торговлена национализаци яра программа. ТIехьагIо кхыча хIамай а уйла е йиш хургья вайга».

Кердал холуш я мехка кулгалхоша лаьца позици а. Цар деча къамаьлашка хIанз чакхйоахаш я Малайзи дерригача мехкашца доттагIал а долаш яха езаш я яха тезис. Паччахьалкхенна кертелаттахо — Янг ди Пертуанг-амонг Исмаил Насируддина 14 июне парламенте дIакхайкадир, ший мехко махулла дукхагIча мехкашца, «цар доал дара формаш моллагIча тайпара яле а бе доацаш», доттагIала а, хIаьта иштта дипломатически а гIулакхаш леладелга оттадергда, аьнна.

Цу дIакхайкадаьрел тIехьагIа Малайзес тайп-тайпарча мехкашца леладеча гIулакхашка боккъала а юхахьожилга хургдий хьахьоккхаргда дIахорча хано. ЦаI-м къаьта гуш да; хIанз колонизаторашка йиш хургьяц Малайзе духьале йоацаш шоаш доал деш хила, цига тIа-тIа нонагIа низ болаш доагIа доазол дехьарчар лоаттадеча низех мохк мукъабаккха гIерта низаш.

Ю. ГАВРИЛОВ. (ТАСС).

дайгагIа дола оаркхилг дезагIа хулийт.

ДухтIавала догдоагIаш да, унзаречa суде даьлах тешаш бараштa тIехьа а духьала а тешал деш КъорIа ше хургхилар. Бакъдар аьлча, цо духьала тешал дергда деша Iома а бенна, из юстара а кхесса дийнна рашта.

Цхьабакъда мел аьлча а, бусалба нахаца геттара къахетаме хургва АллахI. Цхьан хьадиса тIа хьалувц, унзаре суд хулача дийнахьа дала шийх тешаш хинна хIара саг шийна гарга а вига, хоаттаргда цунга: «Фунехкдаь хьа Iайха дара мукIарло дой Iа?» «Ду, ва даьла», — жоп лургда даьлах тешачо. ХIаьта даьлах тешачо шийна тIера дерригa къиношбакъдаьчул тIехьагIа, цо, ший эзделана, ше дIаваьннарг лоархIаргва, цхьабакъда, дала аргда цунга: «Вокх дунен тIа волча хана аз хьона гешт даьча цу къинош та со къин тIера ваьнав хьона хIанз» яьхача Мухьммада дешаш.

Цхьабакъда, къахетам ца беш бусаргбац АллахI цаI а ца веш, Мухьаммад-пайхамар бакъ а ца веш хиннараш мара (4:51, 55, 107, 116). Цудухьа берриra кераста нах, иудеяш, цIера корта беттараш даьла вовцараш хIаьта-вета а жожагIатен Iазапе латтаргба. Цу цхьан хинна ялсамален чу ниисвала тарлу дув къаьрбаьри саг вийнари, нагахьа санна из АллахIах тешаш а хинна вале, цу тIа ше даьча къиношта хан нахьа из дехке а ваьнавале. Дехке ваьначоа АллахI а къин тIера варгва, валалехьа цхьа сахьат хьалхагIа из дехке ваьннавале а, хIаьта ше даьча къиношта дехке ваьнча саг къа тIа доацаш вола саг морг ва, аьнна пайхамара яхаш дувцаш да. Цу тайпара хетадалийта гIертар цхьанна а оамалехьа ца хилар гуш да.

«ДАЬЛАХ ТЕШАРАШНАРА ЦАР СИМОШИ ЦАР ДОАЛАХЬЕИ ИЯЦАЛ АЛЛАХIА ЦАРНА ЯЛСАМАЛЕ А ЕННА!».

ТIоа сегача санна сиха жожагIатенна тIагIолла тилла уллача тура дит санна ирачен чо санна диткъийтачен Сурт-тIаьх дехьабаьнна бола даьлах тешаш бараш ялсамален чу болх. Цига царга хьежаш хул VII-ча бIаьшерене баьхача Iарбашта хьадагалаца мегга тайпа йоккхий пIргIатонаш.

Цу чу бахараштa цига да — «... дуxлувлаш хьауха хьастара хий, цIа хьалъяь хайша багIа кIаьда моттигаш, латташ малара кадаш, хьал дехка гIайбаш, Iотайса кIувсаш» (88:12—16). «Царна хьалхашка кхухьаргда дошох даь оаркхилгаши кадаши; цар чу хургда дега дезаш а бIарг бузаш а мел дола хIама» (43:71). «...АллахIа совгIат даьд царна сомий бешацеи лаьрецеи — лейна уж чакхбаларах. Цига кIаьдача моттигашка бийша уж бадаш, царна цига бIаргагургбац малхи шелали. Цар Iенаш латтаргда царна IатIадоалаьлаь, дохха Iочувза хургба цар сом а» (76:12—14). «Царна гIулакх деш хургда лешу доапа фуралгIалаш, — уж бIаргадайча мохкадаь жовхьар хетаргда царех» (76:19). «Цига доше гIозараш дохкаргда, алтазахи парчахи даь дувхараш дувхаргда» (18:30). Сигален лаьттен санна шера я ялсамале, хIаьта цун йIоахал АллахI воацачоа ховш яц. 9 даькъах латт ялсамале, хIаьта царна юкъера юкъ — 500 шера баххьал цикъ. Жовхьарех яь бархI ниI я цун. Хьо дIа мел хьежача — массе метте уллаш дошув, дотув, деза кхерилгаш, ялсамала баха нах Iеш йола моттигаш а иштта жовхьарех яь я, хIаьта балконаш яхонтех яьй.

Ялсамале ювцача дукха моттиг хетаьй цу чу бахараш беркатерча хица Iалашбара: «Цига — ца талхача хин хьарсамаш а чам хувца ца душ йолча шурий хьарсамаш а, молараштa безаме долча чкъагIара хьарсамаш а, цIендаьча меза хьарсамаш а» (47:16, 17).

Ерригача ялсамаленна Iы деш Туба яха га ягIа ялсаленна юккъе. Овла жовхьарах ба цун, хи ба яхонтах, ткъовронаш я изумрудах. Массаза а сом латаш йолча гаьн 70 эзар ткъовро я, царех эггара лакхагIа яр АллахI тIавагIача Iаршага кхоач. Иштта бихье тIера баракъаши тайп-тайпара гIирсаши чулегаш йоригаш а жожагIата болх, ла, хIаьта овлан тIара нувраш а тIатувхкаш ткъамаш дола говраш хьалтIаювлаш йола га а я ялсамален чу.

Ялсамален чу дIачуводдача даьлах тешаш волчоа накъавена, цунна гIулакх де аьнна оттаваь тоам болаш зIамига саг латт. Шин малейка хьатIа а дайя даьлагара совгIаташ дIалу. Ялсамален чу вахача хIаранена цун ший доалахьа хургйолаш дIалу пхи бIаь сув (цхьаккха а хозал йовш боаца къона мехкарий). Йиъ бIаь эзар йоIи хьалхагIа маьре а хинна, марагара хьаьнна бархI эзар кхалсаги. Цу тIа а царех хIаранена — гIулакх деш эзар кхалсаг. Даьлах тешаш вар кхалнах сов дукха хиларах кхера ца валийтар духьа, цунна дош деннад. цIаккха а кIаьдвалар фуд хойтарг ма лац аьнна.

Кхалсаг эсалагIа лоархIаш, теркалъе ца йоагIаш йолча, маIача сага гIулакх дей цунна тоам бараш дей аьнна хьакхеллача кхалсагацара гIулакх сигала а хьалхьу КъорIам Сунной. Цхьа хIама теркалдича кхоачам ба: ялсамаларча хIара сувна наькха тIа гIодла, мухьара хьисапе, дIаязъяь я цунна доал дечун цIи!

Даим Адама ха йолаш — 33 шу — бахаргба ялсамален чура нах. Царна далар аьнна мел хийтта хIама цу сахьате хургда. Нагахьа санна гIетта додача оалхазарца цар безам хуле, из да а дена цар когашта юккъе Iодожаргда, хьашт дале кхерза а долаш. Сигалбахарашта ялсамаларча даарашца мамотта дукхагIа тоамбар дар духьа, АллахIа цар чам совбоаккхаргба, кIезигагIа баьккхача а, бIаьаза хIаьта а. Иштта дикача хьал тIа а болаш, ашарашцеи халхараштеи самукъа а доаккхаш дIахьоргья цар шоай ха. ХIаьта, нагахьа санна моллагIчоа хинна а цхьаннена сагота хуле жожагIатенгахьарча оагIорахьа дагIача кора дIатIа а баха, цига даим цIерах боагаш латтарех вела а йиш я.

«ЦIЕРА IАЗАПАХ ЧАМ БАННХА!»

Къинош даьраш Сурт-тIаьх боалача хана, сердало дIа а яйна, уж берригаш а жожагIата болх, цига царна доккха Iазап хургдолаш.

«Цун (жожагIате) — ворхI ниI я, царех хIара наIара — къаьстта да къа» (15:44): джаханам — даьлах тешараштa цар даьча къиноех Iазап деш йола моттиг; лаза — жугаташтa лотаяь алах йеага цIи; хутама — кераста наха йийза кхохкаенна йоага цIи; саир — сабеянашта йийза гов хинна йоага цIи; сакар — цIера кортa бийттараштa йийза цIи; хавия — цу чу боахкаргба тIагIоллара мара ислама яхар а ца деш, дег чухь даьлах тешаш боацараш.

ЖожагIатен доакъошта юкъера юкъ — 70 шера баххьал никъ. Цун на тIерчул дIахорча хIара даькъа чура температура 70-аза лакхагIа я.

ЖожагIата боахкарий юхьмараш цIерах Iаьржлургья. Цар кортош цIенош миссел доккхий хургда, лоамаш миссел дувсаргда цар дегIамаш, эрза тара хургда царна тIера чеш. Шовхал сов чIоагIа хиларах «догIа дайта» яхаш кадаргба жожагIата боахкараш, тIаккха дIа цхьан юхера хьагучаэккхаргья Iаьржа морх. Из бIаргаяйча аргда цар: из морх тешаме вайна дика догIа дахьаш йоагIаш я. Цхьабакъда, догIанца мет тел цу морхо Iочукхувсаргда къинош даьрий кертош тIа а цар кортой тоажаш тIа IотIалегаргдола кхохкаенна тIой. 1000 шу даьннача гIолла юха а дехаргда цар догIа, цхьабакъда, хIанз морхаша чуухийтаргда... инкала фоарт миссел дола бIехалаш. Эзар шера дIадалаш бIехалаша даь лазар. Из дола хIама Везахиннаволлун дешаш тIа догIа за: «Боккъо йоацараш цар леладарах Iазапа тIа Iазап тохаргда оаха» (Ахыр заман китаби. Зама ялар дувцаш бола Мухьаммада хьехам. Казань, 1897, оагI. 24).

ЖожагIата боахкача къинош даьраша буа кхача эаккум яхача гаьн тIара сом хургба. «ЖожагIатара боагIача овлах тIаьнна ма йий из гa (37:62). «Цун сом шайтIай кортош моргаш ба» (37:63). «ХIаьта цул тIехьагIа хий да царна, кIеджйоахача хи чура дIайха малар» (37:65), «кIедж йоаха хийи нодиj» (38:57). Къинош даьчо мотт Iетт цунах, цхьабакъда, кхоачаш къург Iочубаьб а алалехьа, массе моттиге ра Iоажал тIайоагIа цунна. хIаьта а из лац, цунна тIеххьа латт — бирса таIазар (14:20). Иштта кхы дIахо а, иштта кхыдараш а.

Доладелча дена чакхдаллалца уж тайпа къематаш ядаь да КъорIа, хIаьта бусалба дыно, цо яхачу тIа а дегIа, даьлах тешаш боацараштa таIазараш дергда яхаш дувц, наI шоллагIчул чIоагIагIа а долаш. Ер да царех наI: «Даьлах ца тешараш чуболхача жожагIатен наIараш хьаелла а енна, аргда царга: «Хьаарадовла укх чура». Гlад а баха наIараштa кахьа хьадаргба уж, цхьабакъда, хIа аьнна уж гаргакхаччарца, царна хьалхашка цу сахьате тIакъовлалургья наIараш. ХIаьта даьлах тешараш ялсамален чура царна бIара а хьежаш, царех беларгба».

Кхычарга хьежача эггара кIезигагIа Iазапе латтаргболча къинош даьрий группа — уж ба шоаш даь къинош бахьан долаш жожагIата баха бусалба нах. Уж набарах боахкаш хургба, цудухьа шоашта хулаш дола Iазап кIезигагIа холургда царна. 900 шерагара 7.000 шерага кхачалца Iазапе латтаргба уж, цул тIехьагIа ялсамален чу дIачубугаргба. Къинош даьр ялсамален чу дIачувугача наькъа дийнеш долча ялсамаларча хи чу чутаI, кхакхарахи кIурахи цIен а лийя аравоагIа из цу чура, жовхьарал кIайгIа а волаш...

* * *

Кхойтта бIаь шу совгIа ха дIаяхай Маккарча купеца Мухьамчада дуккха бIаьш болча Iарбий племенной даьлех цаI — АллахI ерригача вселенне ше цаI мара воаца бакъ даьла ва аьнна хьакхайкадаьча хана дена. Даьла цаI веш хьакхайкадара маIадар. дынахьа лаьрхIача, Iарбий племенеш политически вIашагIтохара идей а кхычарна духьала цар болабе безача къовсама а ха хьагIаэтта хилар. Цхьабакъда, из гIулакха цхьа оагIув мара яц.

Тайп-тайпарча Iалама низех даьлаш лоархIаши царна духьалвала сага низ ца кхоачаш хилар хьахьокхаши дола Iалаьмате дукха племенной дынаш санна доацаш, классови общества дын хьисапе а долаш вIаштIехьдоалаш хьаденад ислам, хIаьта цу хана Iарбий общества вахаре боккъонца чIоагIденна хинна социальни нийсхо ца хиларени Iазапени гIулакхаш деэдаь хьал а оттадаьд цо. Цхьабакъда, классови общество далла мутIахьа хилара маIан долаш да эггара хьалха даьла «цIерахи цо тIадожадарахи» къамаьл деш а шоай гIулакхаш чакхдоахаш а бараштa мутIахьа хилар, вешта аьлча, халифашта, султанашта, имамашта, шейхашта, кхычарна мутIахьа хилар.

Дика бусалба саг — из ва дика ший паччахьана тешаме вар. Ший паччахьана тешамерчоа, мутIахьачоа, муслима (бусалба сага) къематден чура совгIати массаза а паргIатон хургья. АллахIа Iаьдал шийна тIалатташ хилар бакъ ца деш, долче, шоаш цо ший «викалаш баь бахкийтараш» раьза а хинна бакъ ца деш бараштa — жожагIатен Iазап хургда. ХIаьта бусалба сага оамалаш бакъахьа я е харцахьа я яхар — уж, оалаш мадарра, лоадамбоаца хIамаш мара дац. КIалвисача а бусалба саг кхычарна юхе лоаццача хана мара воалларгвац жожагIата, цул тIехьагIа дена дIа мел йола ха хIаьта а паргIата волаш хургья цунна. Ялсамаленахи жожагIатенахи болча бусалба дын хьехама социальни а политически а маIан чоалхане дац. ХIаьта эггара тIехьагIарча ды кхайбераша КъорIа идеяш дIахо дегIа а кхувлаш цу хьехама тIа мел дийтта хIамаш цу лардерчен доал деча классашта селлара пайдана йолчен идей гома юкъера арадоалаш дац.

Цхьабакъда, Iазап тIалоаттадераш боацаш болча вай мехка реакционни лоархIам тIара дIабаьнна хила а мег ялсамаленахи жожагIатенахи бола бусалба дын хьехам, ала тарлу ер дешарех моллагIчо аьнна а цхьанне. Халахете а из ишта дац. Ялсамаленахи жожагIатенахи болча хьехама ды кхайкабераша пайда эц «дынах хьаьдараштца» лоаттабеча къовсаме. Нагахьа санна бусалба сага дезаме ла юкъе хьалкхувш дола бер атеист хуле из дынах дIахадар морг да, вешта аьлча, цхьаккха гешт доацаш хургдоацаш дола эггара доккхагIа зулам морг да. Даьлах тешаш болча даьштен гаргарча нахаи хетачох из чIоаггIа ираз довр да, хIаьта цар шоай низ кхоачаш мел дар ду шоай цIийх дола бер шайтIай мукъах ца дахийтар духьа.

Къематден чурча вахарах болча бусалба наьха кхетамо даьлах тешараш фанатизмага буг, дунеах дош ца хетача боах. Лаьттан тIа вахаш йоаккхача хана саго ший низашца лергдола доаламбоаца хIамаш фуд сатохаши мутIахьеи хиларах ялсамален чу цунга кхоачаргйолча паргIатонна юхе? ЭгIазалца къовсам лоаттабе хьашт дий, нагахьа санна лаьттан тIара вахар — из бIарг-цIац къам тоххал ха мара а ца хилча, хIаьта даьлах тешачо деттаж дола са — АллахIа эггара дикагIа лоархIаш долча гIулакхех цаI а хилча? Нагахьа санна даьлах тешарахи ца тешарахи къематден чухь бекхам бергба яхар — бакъдале, цу тайпара выводаш шишегIа йоагIаш я. Ялсамаленахи жожагIатенахи болча бусалба дын хьехамо даьлах тешарашга кIезига гIулакх ду вай деношка а!

Новкъостал эш

Ахкан каникулашка ба Грознерча № 21 йолча школа дешархой. Цхьабакъда, из иштта дале а школе сатийна яц. Іурра денз сарралца сацаш укхаза болх беш боахкачар гІараш. Уж ба школа ремонт еш боахка производственно-товарни контора болхлой. Уж школа шефаш ба. Ремонт еча эша гІишлой материал Іалаш а яь кІира тохаш, басар хьокхаш, керла ийнаш тохаш, истолаш, гІандаш, парташ тоадеш ба уж. Йоккха терко ю цу гІулакха ПТК-а директора А. С. Троицке.

Уж санна тха шефаш а болаш школа кердача дешара шерага кийчъеча тхона новкъостал дезаш ба «Грознефтехимзаводы» объединене автотранспортни контора болхлой а, — яхаш дувц школа боахама заведующе А. А. Веробяна. 1-ча июле денз болх дІаболабе безаш бар уж. Цар дош деннадар школа спортивни площадка тоае аьнна. ХІаьта пига эшаш йола гІум, шлак, кхыйола материал хьатІая транспорт хилийта езаш а бар. Цхьабакъда, хІанзалца хьа цар даь цхьаккха а хІама дац. АТК-а директор А. С. Плотников цу гІулакха дукха сагота вац. Цхьаькха а да школана еча ремонта новкъарле еш. Геттара во да кораштa, наІараштa, ийнаштa хьакха аьнна тхона дайта басараш.

Уж деррига доалам боапа кхоачамбоацараш бакъан долаш 16-ча августе школа кердача а дешара шерага кийча хулийтаргья аьнна денна а дош кхоачашдулургдан аьнна хеталу. Цу гІулакха уйла йича бакъахьа яр кх «Грознефтехимзаводы» объединене АТК-а директора нов. А. С. Плотникова а.

Р. АУШЕВ.

ДЕШАРА ШЕРА КИЙЧЛУ

ХА ЦА ЙОАЕШ

ЧІоагІа бехктоххаме декхараш да хІана школашта хьалхашка латтараш. Керла дешара шу хьатІакхачале бераш чуэца кийчъенна хила еза уж. Из дика кхетаду тха района школаша. ХІаьта цу хьакъехьа хІанале даь дукха да. Масала, дешархой тахан а тІехьа чуэца кийча я Знаменски юкъерен Братски, Гвардейски, Бено-Юртовски, Мекен-Юртовски бархІшерарен школаш.

Ремонт йистейоалаш латт Верхне-Наурски Горагорски юкъерча школашка. Кийчлаь даьннад хьехархой чуІергбола цІенош а. Іанна лаьрхІа доагор (дахча, кІор) 60 процент Іалашдаьд районе. хІаьта Знаменски юкъерчеп Мехкен-Юртовски бархІшерарчеп школаша чуэза кхатилла хІама дерригача Іанна кхоачамбалла я.

Белгалдаккха деза школаша кердача дешара шерага кийчъеш доккха новкъостал деш района совхозийи колхозийи кулгалхой хилар. Масала, «Верхне-Науский» совхозо (директор нов. Таймасханов) школана хьатІахетта хьалаьд шиъ (хІарадар 40 моттига лаьрхІа) классни цІа. Уж май бетта эксплуатаце дІачуденнад. Коневски бархІшерарча школана лаьрхІа боахама склад, кхыйола эша гІишлош хьалъеш я «Минеральный» совхоз (директор нов. Магомаев). «Новогорский» совхозо (директор нов. Гашин) шозза вІаштІардаь цІеноши «Гвардейский» совхозо 160 моттиг йола цІеноши хьалдеш латт. Уж шаккхаш а Гвардейски бархІшерарча школана лаьрхІа да. Надтеречни юкъерча школа хьатІахетта 160 моттиг йола цІенош хьалдеш латт. Бакъдар аьлча, хьун материал эшаш хиларах кІеззига тІехьдала-м мег из гІулакх, хІаьта а 20-ча августе балхаш йистелаха дерхІ цига.

Иштта Іана кийчо яра балхаш дика вІаштІехьдаьха хилар бахьан долаш дукхагІйолча школаша деттІа дІадоладергда дешара шу. Цхьабакъда, иштта дац массанахьа.

Хьаьцаргьа вай Надтеречни юкъера школа. Лукха ремонтни балхаш да укхаза хІанз а данза. Къаьстта во да гІулакхаш Алхазовски, Маковкински, Калаусски, Кирпично-Заводской, 6-ча площадкерча а юххьанцарча школашка. Уж хІанз а ремонт е йолаеннац. Цу гІулакха бехке школай кулгалхой мара боацаш дац. Колхозийи, совхозийи, предприятейи кулгалхой школашта ремонт яра цхьаккха тайпара новкъостал деш бац. Боккха бехк ба цу хьакъе Горагорски поселкови Совета председателa нов. Мерзоева. ВІалла сагота вац из школашта ремонт е. ХІаьта дешара шу-м мишта кхаьчар а ца ховш хьатІа ма кхачарйий. ТІаккха тохавелча а тІехьа хургда.

1965—1966-ча дешара шера юххьанцара школа йистеяьккха даьннад 61 бер. Шоаш бахача моттиге бархІшерара е юкъера школа йоацандаь кхычахьа дІа а баха деша дезаш ба уж. Цу гІулакха чІоагІа эшаш яр интернаташ. Цхьабакъда, уж йоацаш я. Надтеречнии Горагорскии юкъерча школашка цу бераштa лаьрхІа еррига 28 моттиг я, хІаьта уж геттара кІезига ма йий. Цулухьа республика просвещене министерствас уйла йича бакъахьа яр цу гІулакха.

Дешархошта эшаш дола учебникаш а да кІеззига мара хьадена доапаш, дерригаш а 18—20 процент. Бакъдар аьлча, дешархоша хьалхарча шерашка леладаь учебникаш хьа а ийдеш эшачарна дІа-м деннад оаха, хІаьта а уж тоъаргда.

Уж деррига кхоачамбоацараш дІадаьхача бакъахьа да дешара шу хьатІакхачале.

В. ЛИ,
Надтеречни райОНО инспектор.

Серпухове хьалъеш латт 70 миллиард электроно-вольт низ бола Іалаьмате йоккха протонийи ускоритель.

ТАСС фотохроника.

ДИЪ ШУ ДАЬЛЧА НИЙСХАЛ ЯЬККХАР

САНДЕРЛЕНД, 21 июль. **(ТАСС-а спец. корр. Н. Киселев, А. Качалов, В. Черкасов).** ДогІа делхача селханарча саррахьа «Рокер-Парк» яхача стадионе хиннача СССР — Чиле матчаца чаккхъяьлар къилбаседа-малхбоален группера дунен чемпионата финала бархІалагІча даькъа турнир. Сандерлендски кварTете шоашта хьалхара моттиг Іалашъяьча советски футболисташта вІашагІкхетар миччa бесса чакхдоале а цхьаккхе лоархІам болаш дацар. Цхьабакъда, чилийцашта кхыча тайпарча лоархІаме яр из.

...Тахан Іурра Ньюкаса пригородерча Пхе тІаь отеле «тІема совет» хилар. Луис Аламос, чилийски журналисташкара гІо а леха, шийи команда дегаш айде гІийртар. «Котдалар духьа воашка дулургдолаш мелдар де деза вай. Къовсама кхажа диллар сов дукха да», — яхаш тІахьехар тренера ловзараш. Пхи ди хьалха, КНДР футболисташца цхьане а котало йоацаш лайза а лайза, шоаш Дошо даьла бахьанерча къовсама бухсоццача этапе дакъа лацара йолча догдоахилгах баьхар хІанзчул хьалхагІарча чемпионате бронзови приз яьккхачар. Цхьабакъда, чилийски лагер тІа оллаенна пордув юха а айелар итальянцаш ийшачул тІехьагІа. ХІаьта хІанз СССР сборнел котбаларо чилийцашта юха а никъ хьабеллар финала дуъалагІча даькъе бовлара.

Командаш ловзар, ераш юкъе а болаш:

СССР: Кавазашвили, Гетманов, Шестернев, Корнеев, Островский, Воронин, Афонин, Метревели, Серебряников, Маркаров, Паркуян.

Чили: Оливарес, Валентини, Круз, Фигероа, Виланузва, Маркос, Прието, Арая, Ланда, Явар, Санчес.

Маларра аьлча, дукха хІама ца эшаш еррига кердалькха а (хьалхагІарча матче лайзарех Воронини Шестерневи мара вацар) иштача составагІа цхьанна хана ловзанза а йола вай команда шийна духьал ловзачо бу дорха тІагІортам юхатоха безаш яр.

Иттех минута дІа а хьа а низаш зувш лайзачул тІехьагІа ловзара ихь агрессивни оамалехьа йийрзар. Эггара хьалха бурган чунийсъе воалавелар Воронин. Цул тІехьагІа цхьа минути ах минути яьлча чилийций юкъмоттигерча нападающе Явара вІаштІехъдаланзар Кавазашвили гІалат а ваьнна яьсса йисача ворошка бургац чутохилга. 20-ча минуте Ланда цхьаь вай вратара духьал нийслу, цхьабакъда, тІаккха-м Кавазашвили котваьлар.

30 минут яьлар, счет хьайийлар. Из дир киевлянина Паркуян Валере. Мехка сборнена хІанз духхьашха юкъе вахача къонача футболиста эггара хьалхара дика котало!

Цхьабакъда, цул тІехьагІа йиъ минут яьлча сихбенна хьувзача юккъе гІолла полузащитника Маркоса гол юха чутох.

ШоллагІча тайме геттара чІоагІа хало тІаьттар вай сборнена, хІаьта сборне капитан Шестерневи цун новкъостийи тактически нийса лайза мара вороташ лора а юлургьяцар. ХІаьта 86-ча минуте Паркуяна тараза оаркхув цІеча футболкашта пайданагІча оагІора дез а далийтар. Из чІоагІа хьехам лу гол яр. Валерий, аьттув бола ха а леха, вороташта тІаккхьчар, тІаккха, коч а лаьца ше юхаоза гІертташехь а. кхоссавенна хьахьалханиккхача вратара цхьаь ше тІанийслушехь а кхы нийсагІа хила йиш йоаца тІулакх дир — сих а ца луш, говза вратара тІагІолла бургац тІехкхессар. Таханарча Паркуяна ловзарга хьежача команда керттерча состава юкъе ваха визза воагІаш ва аьнна хеталу.

Долче, СССР сборне чилийцашта юхадийкхар 1962 шерарча чемпионате ше цар эшаяр, счет цу хана а санна 2:1 а йолаш.

Вокх ловзарий результаташ иштта я:

Венгри — Болгари — 3:1.
Англи — Франци — 2:0.

Иштача гІулакхаца, 23 июле финала дуъалагІча даькъе цхьана ловзаргья: Англи — Аргентина, ФРГ — Уругвай, Португали — КНДР, СССР — Венгри.

СПАРТАКИАДА ИТОГАШ

Пистельнпай мехкІаьтта чакхдоахача промышленноста болхлойи гІулакхерча наьхеп спартакиада. Цига дакъа лоацаш хилар 400 совгІа саг.

Йигача атлетиках хиннача яхье хьалхара моттиг яьккхар Грозненски нефтемаслозавода коллективо, шоллагІча моттиге — ПТК-а команда.

Городкаех ловзаш массарел котбаьлар Грозненски мехкІатта чакхдоахача завода спортсменаш.

ШоллагІча моттиге йолча НГНПЗ-а командел кот а йьнна топаш кхувсача хьалха яьлар химкомбината команда. Бе ловзаеча бургацах а хьалхара моттиг яьккхар химкомбината спортсменаша, шоллагІча моттиге ГНПЗ-а команда я.

Баскетболах ловзаш хьалхара моттиг къийсар шийтта командас. МаІача наьха командашта юкъе хьалхара моттиг химкомбината спортсменкашка я. шоллагІйола моттиг — ПТК-а командагa. Кхалнаха юкъе чемпион хилар ГНМЗ-а команда.

Иштта дукха командаш яр (кхойтта) волейболах ловзаш а. МаІача наха юкъе хьалха ГНМЗ-е шоллагІча моттиге НГНПЗ-ен командаш я. Кхалнаха юкъе ГНПЗ-а коллектив хьалхарча моттигеи ГНМЗ-а спортсменаш шоллагІча моттигеи ба.

30 дийнахьа хиннача цу яхьа итог йича гучадаьлар спартакиада хьалхара моттиг Грозненски нефтемаслозавода барттайнача коллективо яьккхалга. Царна еннай кубок. ШоллагІча моттиге НГНПЗ-а команда я. ХІаьта кхоалагІа моттиг ГНПЗ-а спортсменашка я.

Белгалдаккха деза спартакиаде дакъа лоацаш хиннача командашта юкъе дукха низ бола спортсменаш хиналга. Цар хьахьекхар дакха говзал йолаш шоаш болга. ХІаьта цу яхьа дика кийчо яьр Орджоникидзе цІерахча стадиона спортивни базо.

О. НИКОЛАЕВ.

120 МОТТ ХОВШ ВОЛА САГ

ЦХЬА шуи ах шуи хьалха Нью-Йорке хиннача метташ техкарий конгрессе чІоагІа нахага тамаш яйтар шийх профессора Карло Тальявине. Трибуна хьатІа а этта лоаица моаршал хоатташ шоватекъеи итт... меттала къамаьл дир цо.

Профессор Тальявини филологе доктор, шоваткъеи итт Іилмай академе член ва. Цун шийтта шу даьннача хана а ворхІ мотт ховш хиннав из. Филологи Іомаьй цо Болонски университете, докторски диплом деннад цунна, дийна а бенна а пхийтта мотт ховш. Цу хана цун дар ткъаьи шиъ шу. Цул тІехьагІа ши шу даьлча Римски университета доцент а хилар цох, хадданза метташ Іомадара болх дІахо а бихьар цо.

Доктора Тальявинена 120 мотт хов. Цунна дикка къамаьл дулу дерригача европейски меттала а цар диалекталла а. Университете ткъаьи пхе меттала лекцеш йийшай.

Мишта Іомадаьд цо иштта дола метташ?

— Алхха хІама довзалургдолаш хиларах кхоачам бац укхаза, — йоах Тальявине. — ЧІоагІа дІагІертта къахьега леза. ХадгІа дІагІертта къахьега леза. Хаданза а. Сона хет, ши-кхо мотт Іомабеш эггара халагІа. Цул тІехьагІа гІулакх аттагІа дола. Хьалхарчоа со гІерт метта оамал йовза, нагахьа иштта ала мегаргІаза, цун дух тІа вала, дош дІале, цун дух тІа вала, дош дІа мишта оал, мелодически строй йовза. Цул тІехьагІа конструкци йовза воалалу, юххера а, бІарчча обороташ Іомаю аз, юзаш-юзаш уж керд-кердача дешашца хьал а юзаш. ВІашагІъетт обороташ, юха Іомаеш шаьръю, керда чулоацам лу царна. Айса цкъа Іомаьъ материал хадданза юха шаьръю аз, дагайохара меттел, цун сурт оттадара а из чІоагІъе гІерт.

Метташ Іомадар дІайоаккхалургйоаца дегІа оамал а хиланза даргдоаца хІама а хинна дІаэттад сона, йоах профессора Тальявине. Шера кхоъ-биъ мотт Іомабу цо.

ХІанз укх сахьата эскимосий меттах бола боккха болх кийчбеш ва из. ХІаьта шийна болча лоІама дунен юмора антологи оттаеш а ва. Хургдола из книжка ткъаь меттала дакха дерхІаш ва доктор Тальявини.

(ТАСС).

ХАНОЙЦАША ЛАЬРХІАР

ХАНОЙ, 20 июль. (ТАСС). ОарцагІбовла безаш дола деноп хьатІаэттад Ханое бахача наха. Ханойски радиос 19-ча июле Іуйрийна хоам бир, американски самолеташ столицана гаргакхоачаш латт аьнна. Цхьабакъда, шоай бомбай мухь Ханойна къулба малхбузенгахьа ялача районашта ІатІабрассабир самолеташа. Американски самолеташа бомбаши пулеметаши чуйийттар Ханойна лоаллахарча Виньфук, Хатэй, Бактхай яхача провинцей экономически объекташтеи нах бахача пункташтеи.

Бомбай тата кхоачаш дижа а далалехьа мугІарчегІ автомобилаши велосипедаши йолаелар Бадинь яхача майдагахьа. Вьетнамах лаьца 1954 шера яьча Женевски соглашеней 12 шу дизара хетаяь столицерча общественноста митинг хилар Къаман собрани чуйолча цІеношка.

Митинг хьайийлар Вьетнама Дай-мехка фронта Къаман комитета президиума председателa Тон Дык Тханга. Цо къамаьл де дош делар Еррига Вьетнама юкъерча профсоюзий федерапе председателa Хоанг Куок Вьета. Цо хоам бир фецарча тІема духьаларча оборона бІунаша Ханоя, Хайфона, лоаллахарча провинцешта тІаьхка хиннача американски самолетех 7 самолет чуйита хилар.

Вьетнамски халкъа бакъ къовсам дунен халкъашта юкъе хьаллацарах лаьца ше дувцаш, Хоанг Куок Вьета белгалдаьккхар, Варшавски договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхенаша дукха ха йоаццаш шоаш яьча заявлене тІа вьетнамски халкъа цхьана тІа-тІа дукхагІа экономически тІемеи новкъостал де лаьрхІа цу мехкий халкъаш долга къаьгга хьаьнна хилар, шоай добровольнаш Вьетнаме бахийта шоаш кийча долга хьакхайкадаь хилар.

Хоанг Куок Вьета цІабкха а бакъйир американски агрессораш эшабе лаьрхІа вьетнамски халкъ хилар. Президента Хо Ши Мина дай-мехкахошкеи мехка тІемахошкеи даь кхайкарал турпалерча даьхен приказ» да аьлар цо. «Деррига вай хаІкъи эскари, — аьлар цо,— цхьа саг гІотташ мо мара на хеташ гІатта а США-на духьала, даьхе кІалхаръяккхар духьа лоаттабеча къовсама гІулакх йизза котало яккхалца дІадахьа а деза, Къулбехье мукъаьккха, Къилбаседе лорае, даьхе машара наькъаца вІашогІтохилга вІаштІехьдаккха деза».

Хоанг Куок Вьета даь къамаьл дуккхала а юкъахдаьхар зало чІоагІа деттача цІогІарчаша: «ДІабаха американски агрессораш! «Митинге дакъа лоацаш хиннараша массава раьза а волаш хьаллаьцар йизза котало яккхалца йолча хана американски агрессена духьала латта лаьрхІа вьетнамски халкъ хилар дувцаш йола резолюци.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ. Мукъаяьхача районашка бахача машарерча наха шоай низаш тІаухийт моастагІчунца тІом беш болча мохк мукъабаккхара Эскара тІемахошта мамогга новкъостал лоаттадара. Ахархоша шеръю хІамаш дІаюв майдаш, боккха хьувкъам чуийбе гІерт уж, котбалара мелъэшар дар духьа.

ТАСС фотохроника.

Доазал декъара

ДІАХО А КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕШ БА АМЕРИКАНСКИ НЕГРАШ

НЬЮ-ЙОРК, 20 июль. (ТАСС). США лаьгІлуш бац расови дискриминацеиеи Іаьдалаша леча низаштеи духьала неграша лоаттабу къовсам.

Джексонвилле (Флорида) къовсам болабелар неграш балха дІаэцача хана лелаеча расови дискриминацена духьала, города общественни моттигашка рассови духьаленаш увттаяра духьала вІашагІтеха негритянски демонстраци лелхае полице отрядаш йола маеллинге а. БІаьш неграш арабаьлар Джаксонвилла улицашка, бІарччача бийсанна дов лаьттар полицеиеи городерча неграштеи юкъе.

Полипе лелалеча бокъо йоацача гІулакхашта духьала дуккхача чаха дакъа я лоацаш къовсам болабир неграша Кливленда (штат Огайо) негритянски района. Неграшта духьал баьхар герзах кийчбаь 300 совгІа полицейскеш. Полипе даь низаш бахьан долаш цига йийра 26 шу даьннa негритянка — кхаь бера нана. Массехк сага човнаш йир. 40 негр лаьцав.

Полиценеи неграштеи юкъе дов хилар селхан Нью-Йоркерча Гарлем. Бруклин яхача негритянски районашка. Духьале еш бола неграшха нах «тебара» гера юкъедаьккхар. Массехк сага човнаш хилар.

КІезиг-дукха сатем эттаб дІадахача бІарччача кІирах кхехкаш лаьттача Чикаго негритянски кварталашка. Къаман гвардe новкъосталца «порядок юхаоттае» вІаштІехьдаьлар полице. Цхьабакъда, хІанз а латт городе вІашагІтеха кара герз дола 700 совгІа полицейскеши 1700 къаман гварде салтийи.

Прибалтикера машара кІира

Варшавски Договоре дакъа лоацарий — Политически консультативни комитета паччахьалкхений совещане дунен тІа машар хилийтара боккха толам баьккха хилар хьахойт тахан дерригача дунен тІарча халкъаша. Цу совещане кулгаш яьдаь документаш чІоагІа лоархІаме да Европе машари кхерамзлеи чІоагъяра. Укх гарггарча шерашка Европа дегІайоалаяра наькъаш белгалдоах цар. Бухарестски совещане балха юкъе Советски Союзо лаьцача даькъа чІоагІа дакха мах бу Германски Демократически Республика къахьегамхоша.

Вьетнамерча варварски агрессе сагот па деш вар малав укх деношка? ГДР халкъо массавар раьза а волаш эгІазло кхайкаю Индокитаерча американций «бІехача тІема». Къилбаседа вьетнамски городашка чуеттача пиратски бомбаша кхайкайт эгІазло. Ерригача тха республике гІолла латаш латтача Вьетнама солидарноста фонд гулъеш я. ХІанзлехьа хьагулъяьй 8 миллион марка.

Вьетнамерча американски агрессех лаьца Бухаресте хиннача совещане дакъа лоацараша язъяьча заявлене цІаькха а белгалдоаккх вІалла къамаьл а доацаш турпала латаш латтача вьетнамски халкъана вай мехкаша политически материальнии новкъостал дергхилар.

Уж лоархІаме ши проблема — Вьетнамера США агресси дІайоккхилга, Европейски системана кхерамзле хулийтилга — Прибалтике машара кІиран деношка хиннача дискуссе керттера пункташ я. Цу хьакъе Бухарестски совещане тІайица Деклараци — лоархІаме новкъостали чІоагІа йоккха ларди я. Цу Деклараце тІа белгалъю боккъонца йола обстановкеи Европана тІалатта кхерами. Цу лоархІамерча документа тІа яхар хьаллоац прибалтийски мехкашка бахача наха.

Новкъост А. Ю. Снечкус керте латтача советски хьашаша польски доттагІашца цхьана шоашта могаргдоаллой дукха машар хилийтаран Европе кхерамзле хилийтаран йола дискусси толамца чакъяккхара. ХІанз, КІира чакхдоалаш латтача хана ала мегаргдолаш да пхьа лостам а болаш гІулакх дара форумашка, дискуссешка делегаташа доккха дакъа лоацаш хилар.

Оаха чІоагІа локкхал лу тха хьаший укхаза паргІата хиларах, Ростока еррига Германски Демократически Республика дагардар паргІата дІаюха дувца йиш йола моттиг а хинна дІаоттарах, Европе машар хилийтара уйла тІаерзаеш йола моттиг а хинна дІаоттарах.

Герберт КРОЛИКОВСКИЙ,
ГДР кхыча паччахьашцарча гІулахкий министра заместитель.

(АПН).

Росток. (Телефонаца).

НАЦИСТСКИ ПАЛАЧАШТА ЯЬ ПРИГОВОР

БОНН, 20 июль. (ТАСС). Суде дош дувцаш 9 бутт баьнначул тІехьагІа тахан Бохуме приговор яьй 1941 — 1942 шерашка шоай кулгалца Новы Сонч яхача районе 17 эзар польски гражданин вийтача хьалха хиннача 14 эсэсовца. Новы Санче гитлеровски полице начальник хиннача хауптштурмфюрера СС Хаманеп цун гІончашеи маьрша баха нах, керттерча даькъе жугатий къамах бараш, боабара «операцеш» лелаьй даим.

Дуккхача наха топаш еттара приказаш тийнна ца Іеш, духхьал ший кулгалца йийтта а боабаьб Хамана цхьанна а хІамана бехке боаца итташ нах.

Судо шоаш мел йоаккха ха набахта яккха суд яьй керттерча виъ зуламхочоа. Вокх эсэсовски палачашта набахта бахка судамаш яьй кхаь шерагара итт шерага кхаччалца.

Тайжача океане хинна эккхам

ПАРИЖ, 20 июль. (ТАСС). Франс Пресс яхача агентства корреспондента Папиэтера (Таити яха гІайре) хоам бу:

Селхан Тайжача океана ядерни центрерча полигоне ший шоллагІа ядерни эккхам баьб Франца. Из тохкам беча хана екъалуш йола плутони чуйоалла устройство эккхийтай. Самолета тІара чукхесса из устройство атмосфера кІалхарча тІеанашка ийннхай. Тайжача океана районе французски атомни бомбана эггара хьалхара тохкам бир 2-ча июле.

Ядерни тохкамаш деча французски программе дерхІ хьатІахулча бетта кхы а шозза эккхам беи «промежуточни» шин атомни бомбана уйх шера сентябрь бетта тохкам бен.

Американски марионеточни правительствап салташта духьала лоаттабеча къовсамеи хьинаре дакъа лоац Къулбехьен Вьетнама кхалнаха.

Сурта тІа: цхьаи партизански отрядацара кхалнах-бІухой.

Виа-ТАСС-а сурт.

ДУХЬАЛЕН ПЕТИЦИ

КАИР, 20 июль. (ТАСС). Каире дешаш болча омански студенташа хІанз ОАР-е Англе хьашташ хьаллоаттадеш йолча Канада посольствага протеста петици яхьийтай «английски правительства Омане лелаеча агрессивни политикана» духьала. Петице тІа йоах, великобритани цхьаккха хІама деш яц Оманера английски бІунаш дІадугипгеи Омана халкъа ший мукъах хила бокъо лулгеи дувцаш йола Оманах лаьца яь ООН-а решенеш кховчашъяра.

Омана халкъо, йоах петице тІа, хаьдда бакке ю Оманера английски политика, дІакхайкаду, кхычарех тийца хІама доацача даллалца къовсам лоаттабе лаьрхІа ше хилар.

ДЕЛИ. 21 июль. (ТАСС). Темпаш лакхъеш я советски экономически новкъосталца хьалъяь Бхилайски металлургически завод. Апрель — июль бетташка 450 эзар тонн болат лоаладаьд завода болат лоаладераша. Цу юкъа 417 эзар тонн прокат а еннай заводо. Продукце дикка доккха дакъа дІадахийтад паччахьалкхен сектора потребителашта. 17 эзар тонн хІана яц аьнна йола 800 эзар гарггарча рупе маьха бхилайски продукци дІаяхьийтай кхыча мехкашка.

Май бетта керда мартеновски пищк болх бе йолаялийтарца Инде эггара йоккхагІа йола металлургически предприяти а хинна дІаэттай бхилайски завод, шера 2.3 миллион тонн болат лоаладеча дІакхаьчаб цун производственни низ.

ІА ГАЬНА ДАЦ

Іана замалахь паргІатеи дикеи помещенеш хила еза хьайбашта.

ХІанз Урус-Мартана района совхозашка 9211 бежан да, хІаьта керда шу хьатІакхоачаш уж 9400 хургда. Цу доаханна помещенеш тоъаш яц. ХІанз йолаш йолча помещенешка 7730-бежан мара чухоаргдац, хІаьта 1670 бежан чулакха моттиг йоацаш ара дусаргда.

Іана замалахь деррига доахан чудохка помещенеш тоъаш яц «Горец» яхача совхозе, укхаза 970 бежана помещени эш, Мичурина цІерахча совхозе 700 бежана помещени тоъац. Помещеней кхоачам ца хилар доахан лелалу ковнаши хьайбай фермаши хьалъяр совхозашка мела лелар да.

Иштта масала, «Горец» яхачеи Мичурина цІерахчеи совхозашка хьайбаш чулоатталу помещенеш маца хьалъяь яргья ховш дац. ХІаьта уж ткъоалагІа сентябрь хьатІакхоачаш хьалъяь кийча хила езаш я.

Укх шера «Горец» яхача совхоза йиъалагІча отделене хьалдаь кийча хила дезаш да 200 бежана лаьрхІа доахан чулехка ков. Поторо хулийтаргья цаІ дІа па къастийташ симментальски фух дола къона хьайбаш лораде.

ХІанз хьайбай помещенешта боккъонца ремонт е духхьал Мичурина цІерахча совхозе мара болабеннабац. Помещенешта ремонт яра цхьаццадола хІама даьд «Красноармейский» яхача совхозе а. Района кхыча совхозашка из дош дицдалийтад.

М. АХМЕДОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгІа

23-гІа июль, 1966 шу.

РАДИО: 8.25 — «Торговле болхлочуи ди» яха передача (нохчий меттала); 8.35 — «Къона тІехье» (нохчий меттала); 16.00— Литературни передача. «Нахи ди» яха радиокомпозици (гІалгІай меттала); 16.20— Халкъий барттайнача дезале; 17.15 — Концерт; 19.00 — «Авангард» яха радиожурнал; 19.30 — Концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.05 — Берашта дола фильм; 18.20 — Владимир Ильич Ленин ваь бІаь шу дизарга. «Ший вахар Ильича вахарца дусташ» яха передача (нохчий меттал); 18.40 — «Даьхе, хьох йолча уйлаца» яха бакъдолчов тІера хьаца фильм; 19.00 — Вай долча хьошалгІа да операи балетеи Куйбышевски театр; 21.30 — «Ленин Польше» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктоххама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнии, юртбоахамаи, культуран, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-на «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05254. Заказ № 3781.